

Utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker de av regeringen föreslagna anslagen (totalt ca 3,4 miljarder kronor) och bemyndigandena för budgetåret 2010 under utgiftsområde 19 Regional tillväxt (prop. 2009/10:1). Socialdemokraterna har föreslagit att anslaget för regionala tillväxtåtgärder ska höjas med 50 miljoner kronor medan Vänsterpartiet och Miljöpartiet inte har andra uppfattningar än regeringen när det gäller ramen för utgiftsområdet eller fördelningen på anslag. Företrädarna i utskottet för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har avstått från att delta i beslutet om anslag eftersom de anser att deras respektive budgetalternativ bör ses som sammanhållna paket, där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden som innebär andra anslagsnivåer än de regeringen har föreslagit.

När det gäller den regionala tillväxtpolitikens allmänna inriktning framhåller utskottet att den bygger på den grundläggande övertygelsen att utvecklingskraften i hela Sverige måste tas till vara till gagn för hela landets utveckling. Tilltro till lokala och regionala aktörers vilja och förmåga att effektivt nyttja den potential som finns i gles- och landsbygd är, enligt utskottet, en annan viktig faktor för ökad konkurrenskraft och tillväxt i dessa områden. Generella åtgärder inom näringspolitikens område bidrar också till ett mer gynnsamt företagsklimat, vilket främjar de på landsbygden ofta så betydelsefulla småföretagen.

I en gemensam reservation (s, v, mp) betonas bl.a. att den regionala utvecklingspolitiken är summan av en rad politikområden och får därför inte reduceras till en politik för gles- och landsbygd med låga ambitioner. I reservationen sägs vidare att konsekvenserna för den regionala utvecklingen måste vara en ständigt närvarande aspekt i utformningen av strategiska politiska beslut. Detta förutsätter i sin tur bl.a. en väl fungerande samordning mellan olika politikområden.

Beträffande EG:s strukturfondsprogram anser utskottet att planeringen syftar till att resurserna ska utnyttjas på ett effektivt sätt, medan reservanter (s) har uppfattningen att det finns utrymme för förbättringar.

När det gäller organisering och lokalisering av statliga myndigheter bör nuvarande principer följas i enlighet med de grunder som riksdagen uttalat. Enligt en reservation (v) bör regeringen lägga fast en nationell plan med inriktningen att delar av statlig verksamhet ska omlokaliseras.

Med hänvisning till pågående utredningar och beredning av redan presenterade förslag avstyrker utskottet motioner med krav på åtgärder för att förbättra den kommersiella och offentliga servicen på landsbygden. I en reservation (s, v, mp) lyfts ett antal nödvändiga åtgärder fram på området.

Förslag om återförande av medel från vatten- och vindkraft och andra naturresurser avstyrks också av utskottet, som erinrar om gällande principer för statens budgetsysteem och hänvisar till utskottets behandling av liknande förslag tidigare under innevarande år. Ett annat synsätt redovisas i en reservation (v).

Utskottet avstyrker avslutningsvis ett antal motioner med koppling till utvecklingen i skärgårdsområden eller som avser åtgärder i vissa geografiskt avgränsade områden som exempelvis län eller kommuner.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	7
Utskottets överväganden	8
Inledning	8
Den regionala tillväxtpolitikens inriktning och mål	8
Propositionen	8
Motionerna	10
Vissa kompletterande uppgifter	13
Utskottets ställningstagande	17
EU:s strukturfondsprogram	18
Propositionen	19
Motionerna	19
Vissa kompletterande uppgifter	20
Utskottets ställningstagande	20
Organisering och lokalisering av myndigheter	21
Propositionen	21
Motionerna	23
Vissa kompletterande uppgifter	24
Utskottets ställningstagande	27
Kommersiell och offentlig service på landsbygden	27
Propositionen	27
Motionerna	29
Vissa kompletterande uppgifter	31
Utskottets ställningstagande	36
Återföring av medel från vatten- och vindkraft samt vissa andra naturresurser	37
Motionerna	37
Vissa kompletterande uppgifter	38
Utskottets ställningstagande	39
Vissa skärgårdsfrågor	39
Motionerna	40
Vissa kompletterande uppgifter	40
Utskottets ställningstagande	41
Utvecklingen i län och regioner	42
Motionerna och vissa kompletterande uppgifter	42
Utskottets ställningstagande	43
Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt	43
Inledning	43
Propositionen	44
Motionerna	44
Vissa kompletterande uppgifter	45
Utskottets ställningstagande	45
Reservationer	47
1. Den regionala tillväxtpolitikens inriktning och mål, punkt 1 (s, v, mp)	47

2. EU:s strukturfondsprogram, punkt 2 (s)	49
3. Organisering och lokalisering av myndigheter, punkt 3 (v)	49
4. Kommersiell och offentlig service på landsbygden, punkt 4 (s, v, mp)	50
5. Återföring av medel från vatten- och vindkraft samt vissa andra naturresurser, punkt 5 (v)	51
Särskilda yttranden	53
1. Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt, punkt 8 (s)	53
2. Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt, punkt 8 (v, mp)	54
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	55
Propositionen	55
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009	55
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för 2010 under utgiftsområde 19 Regional tillväxt	64
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets förslag till anslag för 2010 under utgiftsområde 19 Regional tillväxt	65
<i>Bilaga 4</i>	
Motionsyrkanden om utvecklingen i län och regioner	66

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Den regionala tillväxtpolitikens inriktning och mål

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:N208 yrkandena 1–4 och 18, 2009/10:N230, 2009/10:N288, 2009/10:N297, 2009/10:N335 yrkande 3, 2009/10:N362, 2009/10:N378 yrkandena 1 och 2, 2009/10:N388 yrkande 20, 2009/10:N431, 2009/10:N455 och 2009/10:N475 yrkandena 1, 8 och 10.

Reservation 1 (s, v, mp)

2. EU:s strukturfondsprogram

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:N471 yrkande 2 och 2009/10:N475 yrkande 9.

Reservation 2 (s)

3. Organisering och lokalisering av myndigheter

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:N206, 2009/10:N208 yrkande 6, 2009/10:N221 yrkandena 1 och 4, 2009/10:N293, 2009/10:N296 yrkandena 1 och 2, 2009/10:N341 yrkandena 1 och 2, 2009/10:N401, 2009/10:N402 och 2009/10:N426.

Reservation 3 (v)

4. Kommersiell och offentlig service på landsbygden

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:N208 yrkandena 12 och 13, 2009/10:N233, 2009/10:N308 yrkandena 1, 2 och 5, 2009/10:N351, 2009/10:N354, 2009/10:N355, 2009/10:N388 yrkande 22 och 2009/10:N471 yrkande 1.

Reservation 4 (s, v, mp)

5. Återföring av medel från vatten- och vindkraft samt vissa andra naturresurser

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:N208 yrkande 14, 2009/10:N217, 2009/10:N222, 2009/10:N237 och 2009/10:N458.

Reservation 5 (v)

6. Vissa skärgårdsfrågor

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:N246, 2009/10:N399 och 2009/10:N459 yrkandena 1 och 3.

7. Utvecklingen i län och regioner

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:MJ432 yrkande 3, 2009/10:N221 yrkandena 2 och 3, 2009/10:N234, 2009/10:N312, 2009/10:N319 yrkande 1, 2009/10:N329, 2009/10:N358, 2009/10:N365, 2009/10:N369 yrkandena 1 och 3, 2009/10:N374, 2009/10:N383,

2009/10:N403, 2009/10:N408, 2009/10:N411, 2009/10:N417, 2009/10:N424, 2009/10:N427, 2009/10:N428 yrkande 2, 2009/10:N433, 2009/10:N438, 2009/10:N453 yrkandena 1–3 och 5, 2009/10:N468 yrkandena 1 och 2 samt 2009/10:N485.

8. Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt

a) Bemyndigande för anslaget 1:1

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder besluta om bidrag som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 2 600 000 000 kr under 2011–2018. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:1 utgiftsområde 19 punkt 1.

b) Bemyndigande för anslaget 1:3

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013 besluta om bidrag som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 4 345 000 000 kr under 2011–2015. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:1 utgiftsområde 19 punkt 2.

c) Anslagen under utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Riksdagen anvisar för budgetåret 2010 anslagen under utgiftsområde 19 Regional tillväxt enligt uppställningen i bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:1 utgiftsområde 19 punkt 3.

d) Motioner rörande anslagen m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:N353, 2009/10:N361 och 2009/10:N471 yrkande 3.

Stockholm den 24 november 2009

På näringsutskottets vägnar

Karin Pilsäter

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Pilsäter (fp), Tomas Eneroth (s)¹, Björn Hamilton (m), Hans Rothenberg (m), Carina Adolfsson Elgestam (s)², Maria Plass (m), Jan Andersson (c), Krister Örnfjäder (s)³, Marie Weibull Kornias (m), Karin Åström (s)⁴, Mikael Oscarsson (kd), Staffan Anger (m), Kent Persson (v)⁵, Börje Vestlund (s)⁶, Liselott Hagberg (fp), Per Bolund (mp)⁷ och Eva-Lena Jansson (s)⁸.

^{1–8} Avstår från ställningstagande under punkt 8.

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 2009/10:1 (budgetpropositionen) såvitt gäller utgiftsområde 19 Regional tillväxt,

dels 84 motionsyrkanden från allmänna motionstiden hösten 2009.

Utskottets överväganden

Inledning

Utgångspunkten för detta betänkande är att utgiftsramen för utgiftsområde 19 Regional tillväxt är fastställd för 2010. Den 18 november biföll riksdagen förslaget i budgetpropositionen till fördelning av utgifter på utgiftsområden (prop. 2009/10:1, bet. 2009/10:FiU1).

I detta betänkande redovisas inledningsvis den regionala tillväxtpolitikens inriktning och mål. Därefter behandlas frågor om EU:s strukturfondsprogram, lokalisering av myndigheter samt offentlig och kommersiell service på landsbygden. Frågor om återförande av medel från vatten- och vindkraft och andra naturresurser till de bygder där de genereras, skärgårdsfrågor liksom ett antal motionsyrkanden om utvecklingen i särskilda län och regioner tas också upp. Slutligen behandlas anslagsfrågor.

Den regionala tillväxtpolitikens inriktning och mål

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden som gäller den regionala tillväxtpolitikens inriktning och mål. Utskottet hänvisar till att det står bakom den av regeringen i budgetpropositionen beskrivna politiken för regional tillväxt.

Jämför reservation 1 (s, v, mp).

Propositionen

Utgiftsområdet Regional tillväxt omfattar huvudsakligen medel för hållbara regionala tillväxtinsatser i form av central och regional projektverksamhet och olika former av regionala företagsstöd samt utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden.

Den regionala tillväxtpolitiken rymmer emellertid betydligt fler åtgärder än de som finansieras av anslag inom det aktuella utgiftsområdet. Regionala hänsynstaganden och åtgärder inom i princip samtliga utgiftsområden är sammantaget av avgörande betydelse för regional utveckling och för möjligheterna att uppnå målet för den regionala tillväxtpolitiken.

Målet för politiken är utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft. I budgetpropositionen sägs att regeringen kommer att föra en aktiv förnyelsepolitik som ger alla delar av landet möjligheter att utvecklas av egen kraft och bidra till det gemensamma bästa. Genom att stärka den lokala och regionala konkurrenskraften och skapa bättre förutsättningar för företagande, innovationer och invester-

ingar, kan tillväxtpotentialen i hela landet stärkas. Tillgång till kommersiell och offentlig service samt väl fungerande kommunikationer över hela landet är viktigt för att uppnå detta.

Politiken för regional tillväxt bygger även på att varje region ges ansvar och inflytande som innebär möjligheter att växa utifrån sina egna förutsättningar. Fler ekonomiskt starka regioner är bra för Sverige och för landets svagare regioner.

Regeringen konstaterar också att de strukturella förutsättningarna skiljer sig åt i Sveriges olika delar, vilket gör att utvecklingsmöjligheterna och problemen varierar mellan landets regioner. Detta blir särskilt tydligt i tider av ekonomisk kris, då de specifika problemen på varje arbetsmarknad ställs på sin spets. Den regionala tillväxtpolitiken måste därför anpassas till de regionala förutsättningarna.

En politik för tillväxt i hela landet måste, enligt regeringen, innehålla politiska insatser som bidrar till att skapa ett långsiktigt hållbart näringsliv. En avgörande del i den regionala tillväxtpolitiken är ett ytterligare stärkt lokalt och regionalt ansvar och inflytande över statliga tillväxtresurser.

Den regionala tillväxtpolitiken ska bedrivas i alla delar av landet, i såväl gles- och landsbygder som i små och medelstora städer samt i storstadsområden, för att bidra till den samlade nationella tillväxten. Politiken har dock delvis olika instrument i olika delar av landet. Det finns fortsatt behov av insatser för geografiskt avgränsade områden som ur ett europeiskt och nationellt perspektiv bedöms behöva särskilda åtgärder för att stärka sina förutsättningar för hållbar tillväxt.

Sammanfattningsvis anger regeringen att den regionala tillväxtpolitiken ska inriktas på följande:

- Ett ytterligare stärkt lokalt och regionalt inflytande och ansvar över statliga medel.
- Tillvaratagande av de unika förutsättningar för individers utvecklingskraft och företags konkurrenskraft som finns i olika typer av regioner såsom gles- och landsbygd, små och medelstora städer samt storstadsområden.
- Strategiska statliga insatser och åtgärder för hållbar tillväxt i samspel med aktörer på såväl lokal, regional och europeisk som global nivå.
- Ett tvärsektoriellt arbetssätt och en mer samordnad stat i samverkan med lokala och regionala aktörer. Eftersom det inte i första hand är enskilda åtgärder inom utgiftsområdet som är avgörande för den regionala tillväxten innebär detta också att insatser inom flertalet utgifts- och politikområden fortsatt ska samordnas.
- En god tillgång till kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i alla delar av landet.
- Ett ökat arbetskraftsutbud genom bl.a. regionförstoring och ökad rörlighet inom och mellan regioner.

- Regionala strategier och program som bedrivs med stöd av partnerskap och i samspel med nationell och europeisk nivå i syfte att stärka det lokala och regionala hållbara tillväxtarbetet.

Motionerna

Förutsättningarna för att bo och arbeta i Sverige varierar kraftigt mellan landets olika delar, konstateras det i motion 2009/10:N230 (s). Motionärerna anser att regeringen har fattat en lång rad beslut som har motverkat utvecklingen i Norrbotten och övriga Norrland. Det är därför hög tid att regeringen tar regionalpolitiken på allvar så att hela landet kan leva.

Det krävs politiska insatser för att landsbygden ska utvecklas, sägs det i motion 2009/10:N288 (s). Enligt motionärerna behövs en bättre samordning mellan regeringskansli, departement, myndigheter och regionala och lokala aktörer. Ett ökat lokalt ansvar för landsbygdsutvecklingen kompletterat med utökad samverkan och samordning mellan myndigheter inom och mellan kommunal och statlig förvaltning ger goda förutsättningar att bidra till nya och framtidsinriktade lösningar på landsbygden. Motionärerna anser att regeringen bör utforma en landsbygdspolitik som präglas av samordning och helhetssyn.

Landsbygden skulle kunna locka många fler med bättre förutsättningar för arbete, kommunikationer och service, framhålls det i motion 2009/10:N335 (s). Därför behövs det, enligt motionärerna, en nationell strategi för en hållbar landsbygdspolitik.

I motion 2009/10:N431 (s) begärs ett tillkännagivande om att man från nationellt håll ska driva på och underlätta bekämpandet av arbetslösheten nationellt och regionalt. I motionen listas ett antal idéer för att ta Sverige och Östergötland ur krisen. Det handlar bl.a. om ett nytt kunskapslyft, ökade möjligheter till utbildning, fortbildning och kompetensutveckling, bättre tillgång till riskkapital och bättre kommunikationer.

Stödområdesindelningen är en viktig näringspolitisk fråga för många kommuner, hävdas det i motion 2009/10:N455 (s). Indelningen uppfattas dock ofta som godtycklig. I motionen nämns Kramfors och Sollefteå kommuner som ligger intill varandra och som har liknande förutsättningar men som tillhör olika stödområden. Motionärerna anser att regeringen bör se över möjligheterna att dela in kommuner med liknande förutsättningar i samma stödområde.

Skrivelsen En strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder (skr. 2008/09:167) är det enda som regeringen har åstadkommit på regionalpolitikens område, konstateras det i den socialdemokratiska partimotionen 2009/10:N475. Motionärerna vill göra den regionala utvecklingspolitiken till en central fråga där konsekvenserna för den regionala utvecklingen blir en ständigt närvarande aspekt i utformningen av strategiska politiska beslut. Motionen sägs innebära en omprövning av Socialdemokraternas tidigare förda regionalpolitik grundad på en förnyad analys av

vad som driver regional utveckling och hur den globaliserade ekonomin kan komma att förändra den tillväxtpolitiska kartan. Utgångspunkten är dock alltjämt att den ekonomiska tillväxten är summan av tillväxten i landets alla delar och att de statliga insatserna måste vara inriktade på att regionerna ska kunna växa och utvecklas efter sina särskilda förutsättningar. Den regionala utvecklingspolitiken ska bidra till att skapa en hållbar tillväxt i hela landet, med väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner och en god servicenivå i alla delar av landet. I motionen presenteras ett urval av de åtgärder som motionärerna anser krävs för att rusta de svenska regionerna för de enorma utmaningar som väntar under det kommande halvsekle. Bland det som lyfts fram är en förbättrad samordning mellan politikområdena.

I motionen konstateras vidare att storstadsregionerna har en avgörande betydelse för Sveriges ekonomiska utveckling. Motionärerna vill därför att den nationella nivån, tillsammans med storstadsregionernas företrädare, utformar en strategi för att utveckla storstädernas möjligheter. Integration, kamp mot brottslighet samt bostads-, infrastruktur- och utbildningsfrågor måste få särskilt utrymme i en sådan strategi.

Den socialdemokratiska partimotionen innehåller också ett krav på tillgänglighet till myndighetsutövande statliga funktioner, oavsett var man bor i landet.

Ett tillkännagivande om pilotprojekt för utveckling och tillväxt i glesbygdsområden begärs i motion 2009/10:N362 (m). Motionären anser att projekt av detta slag som syftar till att höja glesbygdsområdens attraktivitet och förbättra det lokala företagsklimatet är avgörande för att vända utvecklingen. Potentialen hos glesbygdsområden i gränstrakterna mellan Sverige och Norge lyfts fram särskilt i motionen.

Regional tillväxt handlar om att stärka regioners och individers möjligheter till entreprenörskap, konkurrenskraft och sysselsättning, sägs det i motion 2009/10:N297 (c). EU:s sammanhållningspolitik är ett viktigt verktyg för regional utveckling som kan utvecklas för ökad effektivitet, för tydligare fokus på tillväxt och innovation samt för omställning till hållbara samhällen i både städer och landsbygder. Det är också viktigt med god tillgänglighet till kommersiell och offentlig service för att skapa en miljö där det är attraktivt såväl att bo som att starta och driva företag. Utgångspunkten måste, enligt motionärerna, vara att öka samordningen mellan kommersiell och offentlig service samt att även ta till vara den ideella sektorns potential.

I motion 2009/10:N378 (kd) betonas vikten av att landsortens befolkning synliggörs och tydligare bekräftas av det offentliga. Mångfald, respekt och ett samhälle där olika grupper med skilda geografiska och klimatmässiga förhållanden och erfarenheter tillåts leva fritt, främjar innovation och tillväxt. Motionären anser att det också vore värdefullt om regeringen redovisade statsbudgetens konsekvenser utifrån ett geografiskt perspektiv för landsorts- och landsbygdsbefolkningen.

Vänsterpartiet vill demokratisera den svenska regionala utvecklingspolitiken och den svenska landsbygdspolitiken, sägs det i kommittémotion 2009/10:N208. Det handlar om makt och fördelning av resurser, men också om att mobilisera utvecklingskraften i alla regioner. I den framtida politiken får man inte bara se till problem och brister utan även till regionens och den lokala ortens möjligheter. Utan en stark tilltro till den egna förmågan och den egna bygdens möjligheter hjälper det inte med stöd. Utvecklingspolitiken bör kännetecknas av ett nedifrån-och-upp-perspektiv, och den regionala utvecklingspolitikens mål måste vara att ge likvärdiga förutsättningar för individer, hushåll och företag, oberoende av bostadsregion. Medlet kan, enligt motionärerna, vara en offensiv regionalpolitik som inriktas på regioner som har förutsättningar för en "självgående" framtida tillväxt.

Vidare anser motionärerna att det behövs mer offensiva och operativa mål för att få en rättvisare och jämnare utveckling av tillväxten och sysselsättningen i landet. Dessa mål kan sedan ligga till grund för en mer medveten styrning av resurser där ett helhetsgrepp kan tas för aktiva insatser som skapar bättre möjligheter till tillväxt, stärker lokala arbetsmarknader samt samordnar statliga företags strategier och lokalisering osv. Riksdagen bör, enligt motionärerna, begära att regeringen lägger fram förslag på hur målformuleringar om sysselsättning och servicegrad kan vidareutvecklas så att de även innefattar en ambition att minska de regionala obalanserna.

Motionärerna vill också se en nationell plan för hur arbetsmarknadsregionerna ska kunna smälta samman till en helhet och därigenom utveckla Sveriges samlade ekonomi och gemensamma välbefinnande. Det krävs också lokala planer inom varje arbetsmarknadsregion som analyserar var problemen för ett utökat arbetspendlande ligger.

I motionen framförs även krav på att det tillsätts en ny regionalpolitisk utredning. Den senaste utredningen på området är snart tio år gammal, och enligt motionärerna är det därför hög tid att få en samlad bild av tillståndet i regionerna i dag och utvecklingen framåt. Det behövs en bred parlamentarisk utredning som ger underlag till den diskussion, den uppmärksamhet och det helhetsgrepp som landets regioner så väl förtjänar.

Den s.k. sociala ekonomins betydelse berörs i Miljöpartiets kommittémotion 2009/10:N388. Det konstateras att den sociala ekonomin får människor att samarbeta utan vinstsyfte i t.ex. gemenskapsföretag, bolagsbolag, sparkassor, vårdkooperativ, bygdebolag och föräldrakooperativ. Även kyrkor och idrottsföreningar är, enligt motionärerna, betydelsefulla för utvecklingen på landsbygden.

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

När näringsutskottet behandlade frågor om regional tillväxt i anslutning till beredningen av budgetpropositionen för 2009 hösten 2008 konstaterade utskottet att målet ”Utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft” gav en god grund för den inriktning av politiken som regeringen redovisade i budgetpropositionen (bet. 2008/09: NU2). Utskottet avstyrkte ett motionsyrkande om att målet bör arbetas om och konstaterade också att den regionala tillväxtpolitiken avser betydligt fler åtgärder än de som finansieras av anslagen inom utgiftsområdet. Regionalt hänsynstagande inom alla utgiftsområden är, enligt utskottet, av stor vikt för att nå målet för den regionala tillväxtpolitiken.

När det gäller storstadsfrågor instämde utskottet med regeringen i att den regionala tillväxtpolitiken ska bedrivas i alla delar av landet, i såväl gles- och landsbygder som i små och medelstora städer samt i storstadsområden, för att bidra till den samlade nationella tillväxten. Utskottets uppfattning var att stor uppmärksamhet ägnas åt storstäderna, både från tillväxtsynpunkt och från andra synpunkter, och att ett motionsyrkande om en strategi för att utveckla storstädernas möjligheter därmed kunde avvisas.

Beträffande en motion om stödområdesindelningen som är identisk med den nu aktuella motionen 2009/10:N455 (s) konstaterade utskottet att EU-kommissionen har godkänt stödkartan för perioden 2007–2013 och betonade samtidigt vikten av att systemet med stödområden är stabilt. Utskottet sade sig ha förtroende för regeringen beträffande de beslut som fattats angående stödområden. Motionen avstyrktes.

Liksom detta år fanns det hösten 2008 ett motionsyrkande om att det bör genomföras en ny regionalpolitisk utredning. Utskottet avstyrkte yrkandet med hänvisning till att en sådan utredning var obehövlig med hänsyn till alla de utredningar och satsningar som ägt rum eller som pågår.

Strategi för att stärka landsbygdens utvecklingskraft

Under 2008 utarbetade regeringen en samlad strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder. Denna har sedan redovisats i en skrivelse till riksdagen (skr. 2008/09:167). De åtgärder som presenteras i strategin är inriktade mot en hållbar tillväxt genom ett konkurrenskraftigt näringsliv på landsbygden. Förutsättningarna att driva lönsamma företag, arbeta och bo på landsbygden ska stärkas på ett miljö- och resurseffektivt sätt och genom ett förstärkt lokalt och regionalt inflytande och ansvar.

Näringsutskottet behandlade den nämnda skrivelsen våren 2009 (bet. 2008/09:NU19). I sitt ställningstagande framhöll utskottet bl.a. att grundinställningen måste vara att det ska finnas förutsättningar att leva och verka i hela landet. Detta ställer bl.a. krav på att gles- och landsbygdens speciella förutsättningar uppmärksammas och att åtgärder vidtas där de bedöms vara nödvändiga.

Utskottet slog vidare fast att en positiv utveckling på den svenska landsbygden är – i likhet med vad som gäller i övriga landet – beroende av gynnsamma generella förutsättningar för att starta och driva företag. Det är, menade utskottet, de små och medelstora företagen som i mångt och mycket måste bära utvecklingen på landsbygden. Enligt utskottet har staten emellertid en mycket viktig roll när det bl.a. gäller att tillhandahålla infrastruktur och sådan grundläggande service som ses som självklarheter i mer tätbefolkade delar av landet.

Näringsutskottet ansåg att strategin utgjorde en god grund för att landsbygdens utvecklingskraft ska kunna tas till vara. Utskottet underströk betydelsen av ett gott företagsklimat som gynnar småföretagande på exempelvis turistområdet och inom areella näringar såsom jord- och skogsbruk samt fiske. De insatser regeringen redovisade i strategin på dessa områden kommer, enligt utskottet, att gagna boende och företagande på landsbygden.

Myndighetsstrukturen

Våren 2008 tog utskottet ställning till regeringens proposition om en effektivare förvaltningsstruktur inom politikområden med strategisk betydelse för nationell och regional konkurrenskraft samt tre motioner som hade väckts med anledning av propositionen (prop. 2007/08:78, bet. 2007/08:NU15). Utskottet tillstyrkte en avveckling av Glesbygdsverket och att verksamheterna vid Verket för näringslivsutveckling (Nutek), Glesbygdsverket, Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) och en del av Konsumentverket fr.o.m. den 1 april 2009 sammanfördes till två nya myndigheter – Tillväxtverket och Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) – med ansvar för tillväxtfrågor i alla delar av landet.

Landsbygdsprogrammet

Ett viktigt instrument för landsbygdsutveckling är det s.k. landsbygdsprogrammet för Sverige 2007–2013 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Programmets åtgärder ska främja ett hållbart nyttjande av naturresurser, företagande, tillväxt både inom de gröna näringarna och inom annat landsbygdsbaserat företagande samt attraktiva miljöer för boende och besökande på landsbygden. Under 2010 kommer det att genomföras en halvtidsutvärdering av landsbygdsprogrammet.

Från och med 2007 ingår även Leader i landsbygdsprogrammet. Syftet med Leader är att stödja lokala initiativ till landsbygdsutveckling. Stöd ges till lokala projekt som drivs i partnerskap mellan näringsliv, ideella organisationer och den offentliga sektorn. Leaderprojekten ska bygga på innovativa metoder och nätverkssamarbete.

Landsbygdsprogrammet är en del av EU:s jordbrukspolitik och bereds i riksdagen av miljö- och jordbruksutskottet.

Analys av framtida arbetskrafts- och kompetensbehov m.m.

I början av november 2009 uppdrog regeringen åt Myndigheten för tillväxt-politiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) att beskriva och analysera framtida arbetskrafts- och kompetensbehov. Bakgrunden är att regeringen i sin ovan refererade strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder konstaterade att utbudet av arbetskraft i många regioner väntas minska på grund av utflyttning och en åldrande befolkning. Det senare bidrar även till en ökad belastning på den offentliga servicen.

Myndigheten ska bl.a. analysera och beskriva den nuvarande och framtida befolknings- och näringslivsstrukturen samt särskilt beakta branscher som redan i dag är stora – eller betraktas som särskilt utvecklingsbara – i olika landsbygder samt småföretagens särskilda villkor.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2010.

Analys av utvecklingen i landets gles- och landsbygder

Myndigheten Tillväxtanalys ska bistå Regeringskansliet i arbetet med strategiska insatser för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder. Ett centralt uppdrag för Tillväxtanalys är att beskriva, analysera och redovisa utvecklingen i landets gles- och landsbygder, bl.a. befolkningsutveckling, tillgänglighet till kommersiell och offentlig service, infrastruktur, möjligheter till försörjning och arbete samt förutsättningar för företagande. Därutöver ska en analys göras av skeenden och tendenser i samhällsutvecklingen med betydelse för utvecklingen i dessa områden.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2009.

Uppföljning av det regionala tillväxtarbetet

I september 2009 presenterade Tillväxtverket en rapport om det regionala tillväxtarbetet (Regionalt tillväxtarbete med fokus på attraktivitet och det goda livet). Uppföljningen ingår som ett delmoment i regeringens uppföljning av den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013. I uppföljningen slås det bl.a. fast att länen i allt större utsträckning är beroende av händelser i omvärlden och att det därför är viktigt att länen tar hänsyn till varandras förutsättningar och arbetar gemensamt med olika strategiprogram för att effektivt utnyttja befintliga resurser. Bland de rekommendationer Tillväxtverket lyfter fram för att utveckla de regionala utvecklingsprogrammen märks följande:

- Länens hållbara tillväxt bör i ökad utsträckning jämföras med europeiska motsvarigheter.
- Fler och mer strategiska allianser bör utvecklas med parter såväl inom som utom landet.
- Metoder och verktyg för att utveckla flexibiliteten i framtagandet av utvecklingsprogrammen bör fortsätta att förbättras.
- De regionala utvecklingsprogrammen bör i ökad omfattning ha möjlighet att bli program för samhällsplanering i länen.

Storstäderna i den regionala tillväxtpolitiken

I den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013 konstateras att storstäderna och storstadsregionerna spelar en viktig roll för tillväxten såväl i de omgivande regionerna som för hela landet. Regeringen anser att det är centralt att skapa goda och hållbara tillväxtförutsättningar för storstäderna och storstadsregionerna.

Enligt regeringens riktlinjer för de regionala strukturfondsprogrammen för Skåne-Blekinge, Stockholm samt Västsverige bör särskilda insatser i storstadsregionerna bl.a.

- stärka internationellt konkurrenskraftiga innovationssystem och kluster
- främja lokala utvecklingsinsatser i utanförskapsområden
- främja en ökad integration
- stimulera samverkan och erfarenhetsutbyte med andra storstäder i Sverige och internationellt.

I samarbete med storstadsregionerna driver Tillväxtverket (tidigare Nutek) ett nationellt program om storstadsregionernas betydelse för nationell tillväxt och konkurrenskraft. Programmet pågår 2006–2009 och ska bidra till att den nationella tillväxtpolitiken blir bättre på att dra nytta av storstadsregionernas möjligheter. Inom ramen för programmet delfinansieras bl.a. regionala projekt vars syfte är att stärka det regionala tillväxtarbetet i de fyra storstadsregionerna.

Om social ekonomi

I Miljöpartiets kommittémotion 2009/10:N388 berörs frågor om social ekonomi. Frågor av detta slag behandlades senast av utskottet i mars 2009 (bet. 2008/09:NU16). Utskottet anförde att det i det rådande läget med varsel är viktigt att det inte finns onödiga hinder för dem som vill starta företag eller utveckla en befintlig verksamhet. Det gäller bl.a. verksamheter inom social ekonomi och socialt företagande. Utskottet avstyrkte då aktuella motioner med hänvisning till pågående program och projekt m.m. som redovisades i betänkandet.

Regionalpolitiskt samarbete i Norden

Det nordiska regionalpolitiska samarbetet fokuserar på att skapa tillväxt och bättre levnadsvillkor i alla typer av regioner utifrån varje regions potential och behov.

Nordiska ministerrådet har antagit ett regionalpolitiskt samarbetsprogram för perioden 2009–2012. Den grundläggande visionen i programmet är att Norden ska vara ledande i utvecklandet av en ny och mer kraftfull regionalpolitik. Detta betyder för det första en förstärkning och en utvidgning av den regionala politikens roll i utvecklandet av ett mer innovativt Norden. Dessutom medför det en starkare miljömässigt, ekonomiskt och

socialt hållbar utveckling på regional och lokal nivå. Slutligen satsar man på att Nordens röst inom regionalpolitik och planering hörs och respekteras i ett större europeiskt sammanhang.

Utskottets ställningstagande

Den regionala tillväxtpolitiken bygger på den grundläggande övertygelsen att utvecklingskraften i hela Sverige måste tas till vara till gagn för hela landets utveckling. Tilltro till lokala och regionala aktörers vilja och förmåga att effektivt nyttja den potential som finns i gles- och landsbygd är en annan viktig faktor för ökad konkurrenskraft och tillväxt i dessa områden. Åtgärder som finansieras inom ramen för det här aktuella utgiftsområdet och via EU:s strukturfonder fyller på många sätt en viktig funktion för den regionala tillväxten, men åtgärder och hänsynstaganden inom flertalet andra utgiftsområden främjar också en positiv utveckling. Generella åtgärder inom näringspolitikens område bidrar exempelvis till ett mer gynnsamt företagsklimat, vilket i sin tur gynnar de på landsbygden ofta så betydelsefulla småföretagen. Landsbygdsprogrammet inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde omfattar också många åtgärder till gagn för utvecklingen på landsbygden.

Utskottet har inget att invända mot den beskrivning av den regionala tillväxtpolitikens inriktning och mål som återfinns i propositionen och har dessutom så sent som i april 2009 ställt sig bakom regeringens förslag till en strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder. Utskottet har således en annan uppfattning angående den regionala tillväxtpolitikens inriktning och funktion än den som beskrivs i motionerna 2009/10: N288 (s), 2009/10:N335 (s) och 2009/10:N431 (s). Med anledning av vad som sägs om bättre samordning i den förstnämnda motionen kan det dessutom erinras om att ett tvärsektoriellt arbetssätt och en mer samordnad stat i samverkan med lokala och regionala aktörer är en av grunderna för regeringens regionala tillväxtpolitik. Frågor om utökad samverkan mellan kommersiella och offentliga aktörer behandlas mer utförligt längre fram i detta betänkande.

Ökad samordning efterfrågas också i Socialdemokraternas partimotion 2009/10:N475. I övrigt tycks den nyssnämnda motionen – som sägs bygga på en omprövning av den tidigare socialdemokratiska politiken för regional utveckling – på ett övergripande plan numera innebära ett erkännande av regeringens politik för regional tillväxt.

Beträffande yrkandet i den sistnämnda motionen om storstädernas roll erinrar utskottet om att storstäderna och storstadsregionerna har lyfts fram i regeringens nationella strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013. Utskottet står vidare bakom regeringens uppfattning att tillgång till offentlig service över hela landet är ett viktigt inslag i en välavvägd regional tillväxtpolitik. Detta överensstämmer med önskemålet i motionen om tillgänglighet till myndighetsutövande stat-

liga funktioner, oavsett var man bor i landet. Sammantaget avstyrks alla berörda förslag i den socialdemokratiska partimotionen med motiveringen att de helt eller delvis redan kan anses vara tillgodosedda genom regeringens politik eller att de står i motsats till den politik som regeringen för och som utskottet biträder.

Utskottet avstyrker även motion 2009/10:N455 (s) om stödområdesindelningen med samma motivering som vid behandlingen av en likalydande motion av samma motionärer hösten 2008. Motiveringen har refererats ovan.

När det gäller det som tas upp i Vänsterpartiets kommittémotion 2009/10:N208 om ändring av målet för den regionala tillväxtpolitiken vill utskottet i första hand hänvisa till sitt ovan refererade ställningstagande till liknande förslag i samband med förra årets budgetberedning. Därutöver vill utskottet erinra om att insatserna inom det aktuella politikområdet är inriktade på ett ytterligare stärkt lokalt och regionalt ansvar och inflytande över statliga tillväxtresurser samt, i likhet med vad som efterfrågas i motionen, bygger på en stark tilltro till berörda aktörers förmåga att ta till vara den egna bygdens möjligheter. Utskottet anser inte, så som föreslås i den nyssnämnda motionen, att det i nuläget finns skäl att tillsätta en ny regionalpolitisk utredning eller att riksdagen ska ställa sig bakom kravet på lokala planer med koppling till det utökade arbetspendlandet som återfinns i samma motion.

Beträffande åtgärder inom den sociala ekonomins område som tas upp i motion 2009/10:N388 (mp) delar utskottet uppfattningen om de i motionen uppräknade aktörernas betydelse för utvecklingen på landsbygden. I övrigt hänvisar utskottet till sitt ställningstagande angående dessa frågor i det näringspolitiska betänkande som riksdagen fattade beslut om våren 2009 (bet. 2008/09:NU16). Yrkandet avstyrks.

Även övriga motioner som refereras i avsnittet avstyrks i berörda delar.

EU:s strukturfondsprogram

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om effektiv användning av EU-medel och att användningen ska vara inriktad på investeringar. Utskottet förutsätter att regeringen delar motionärernas uppfattning om värdet av en effektiv medelsanvändning och att löpande utvärderingar kommer att kunna bidra till ett allt effektivare programgenomförande.

Jämför reservation 2 (s).

Propositionen

För programperioden 2007–2013 har Sverige tilldelats medel från EU:s två strukturfonder: Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) och Europeiska socialfonden (ESF). Medlen från den förstnämnda fonden fördelas till ett antal program inom de två målen Regional konkurrenskraft och sysselsättning och Europeiskt territoriellt samarbete. Strukturfondsprogrammen för dessa två mål täcker geografiskt hela Sverige.

Medlen kanaliseras via åtta regionala strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning, vilka i sin tur bygger på riktlinjer som hösten 2006 slogs fast i den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013. För en närmare beskrivning av de regionala strukturfondsprogrammets omfattning, medfinansiering m.m. hänvisas till propositionen (s. 22 f.).

Sverige deltar även i 13 program inom ramen för det europeiska territoriella samarbetet. Insatserna inom de gränsregionala och transnationella programmen ska bidra till ökad gränsöverskridande samverkan för att stärka innovativa miljöer och främja nätverk i näringslivet. Programmen förväntas också bidra till gränsöverskridande samverkanslösningar för att öka tillgången till viktiga samhällsfunktioner samt fördjupat samarbete kring miljöproblematiken i Östersjön och Nordsjön.

Under programperioden 2007–2013 utvärderas strukturfondsprogrammen kontinuerligt. Ett av syftena med utvärderingarna är att skapa förutsättningar för ett kontinuerligt lärande genom att erfarenheter och kunskaper förmedlas och sprids till de aktörer som deltar i genomförandet av programmen. De första resultaten från dessa utvärderingar redovisas kortfattat i propositionen (s. 25 f.).

Under 2008 fattade regeringen och dåvarande Nutek beslut om totalt ca 86 miljoner kronor till s.k. central projektverksamhet. Tillväxtverket har fr.o.m. den 1 april 2009 övertagit de uppgifter som tidigare låg på Nutek. Exempel på program av detta slag som omnämns i propositionen är Regionala tillväxtmiljöer, Det regionala klusterprogrammet samt Programmet lokalt och regional tillväxtarbete.

Motionerna

I Socialdemokraternas kommittémotion 2009/10:N471 och partimotion 2009/10:N475 betonas att de pengar för regional utveckling som finns avsatta inom ramen för EU-programmen måste användas effektivare. Det behövs en ökad samordning mellan berörda myndigheter samt tydligare fokus på att kortsiktiga resultat också ska leda till långsiktiga effekter. Projekten måste syfta till att varaktigt påverka de grundläggande förutsättningarna för tillväxt, dvs. insatserna bör i större utsträckning ha karaktären av investeringar.

I den nyssnämnda partimotionen framförs även krav på att det görs en översyn av hur ESF-rådets, Tillväxtverkets och Jordbruksverkets arbete med regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning kan effektiviseras. Vägledande för översynen ska vara att kraftsamla befintliga medel och minska de administrativa kostnaderna genom ökad samordning.

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

Hösten 2008 tog näringsutskottet ställning till ett motionsyrkande liknande de här aktuella om en effektivare användning av EU-medel. Utskottet sade sig då inte ha någon annan syn än motionärerna i frågan om att resurserna bör utnyttjas på ett effektivt sätt. Vidare erinrade utskottet om att strukturfondsprogrammen utvärderas kontinuerligt under programperioden 2007–2013. Utskottet instämde med regeringen i att denna hantering skapar förutsättningar för ett mer effektivt programgenomförande. Motionsyrkandet avstyrktes.

Långsiktighet i de nationella riktlinjerna

Av regeringens nationella strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013, som ligger till grund för de regionala strukturfondsprogrammen, framgår att den regionala utvecklingspolitik ur vilken riktlinjerna härleddes bl.a. syftar till att stärka den långsiktiga tillväxten och välfärden. Åtgärderna inom politikområdet ska ha starkt och tydligt fokus på en långsiktig hållbar utveckling, vilket ska genomsyra allt utvecklingsarbete.

Utskottets ställningstagande

Genom EU:s strukturfonder kanaliseras betydande resurser till gagn för den regionala tillväxten i Sverige. Självfallet är det utskottets uppfattning att de medel som på detta sätt kommer svenska projekt till del ska användas på ett så effektivt sätt som möjligt. Härvidlag delar utskottet den uppfattning som kommer till uttryck i de motioner som behandlas i avsnittet. Utskottet utgår dessutom ifrån att regeringen har samma syn på värdet av effektiv resursanvändning.

Den löpande utvärdering som under innevarande programperiod görs av strukturfondsmedlens användning syftar bl.a. till att sprida erfarenheter till de aktörer som deltar i genomförandet av programmen. Denna fortlöpande läroprocess möjliggör, enligt utskottets bedömning, kontinuerliga anpassningar till förmån bl.a. för ökad effektivitet i programgenomförandet.

Beträffande det som anförs i nyssnämnda motioner om vikten av långsiktiga effekter noterar utskottet att hittillsvarande utvärderingar har visat att det behövs en högre grad av näringslivssamverkan för att strukturfondsprojekten ska generera långsiktigt beständig ekonomisk tillväxt och regio-

nal utveckling. Samtidigt har man funnit att själva genomförandeprocessen och vilka aktörer som är inblandade är minst lika avgörande för vilka långsiktiga effekter som uppnås. Dessa insikter relativt tidigt i den innevarande strukturfondsperioden bör, enligt utskottets uppfattning, kunna ligga till grund för sådana anpassningar som främjar projektens långsiktiga effekter.

När det gäller behovet av ökad samordning mellan olika statliga aktörer, hänvisar utskottet till det som anförs om dessa frågor längre fram i detta betänkande.

Sammantaget är det utskottets uppfattning att det inte är påkallat med något riksdagsuttalande i enlighet med vad som föreslås i motionerna 2009/10:N471 och 2009/10:N475 (båda s). Motionerna avstyrks i berörda delar.

Organisering och lokalisering av myndigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga i avsnittet behandlade motionsyrkanden med hänvisning till att gällande principer för lokalisering av myndigheter bör följas även fortsättningsvis.

Jämför reservation 3 (v).

Propositionen

Översyn av den statliga regionala förvaltningen

I budgetpropositionen konstaterar regeringen att det finns ett behov av att den statliga regionala förvaltningens utformning blir tydligare, mer samordnad och ändamålsenlig. Därför tillkallade regeringen i juni 2009 en särskild utredare (generaldirektör Mats Sjöstrand) för att genomföra en översyn av statlig regional förvaltning m.m. (dir. 2009:62). Uppdraget ska redovisas för regeringen senast den 15 december 2012. Utredningen ska bl.a. överväga om statliga myndigheters geografiska indelning bör regleras eller på annat sätt hanteras så att länsgränser efterföljs som indelningsgrund för en regional organisation. Förslagen i utredningen ska stödja förutsättningar för tillväxt och en minskad sektorisering samt innehålla ett kundperspektiv.

Regeringen framhåller också att en utgångspunkt för det förvaltningspolitiska utvecklingsarbetet är att bidra till en tydligare och effektiviserad myndighetsstruktur. Vidare understryks vikten av att de statliga myndigheternas lokalisering i större utsträckning får en större spridning över landet. Det handlar om att noga pröva om myndigheter kan lokaliseras utanför storstäderna, i första hand till länscentrum eller andra större orter. En utgångspunkt är att myndigheterna ska kunna utföra sina arbetsuppgifter effektivt.

Regeringen konstaterar att nationella myndigheter tillsammans med regionala aktörer och länsstyrelser har en central roll i det regionala tillväxtarbetet. Väl fungerande samspel och samverkan är avgörande. Regeringen anser att nationella myndigheter i större utsträckning behöver finna sin roll i det regionala tillväxtarbetet och i ökad grad samverka för att kunna bidra till ett effektivt samspel med den lokala och regionala nivån. I samspelet med regionala aktörer behöver myndigheterna bli tydligare med vad de kan bidra med i det regionala tillväxtarbetet. Den interna regionala samverkan och samordningen i länen behöver, enligt regeringen, också stärkas. Det är regeringens uppfattning att det behövs ett förtydligande av de nationella myndigheternas uppdrag i det regionala tillväxtarbetet, en utveckling av formerna för samverkan mellan myndigheter och regionala aktörer samt etablering av gemensamma arenor och mötesplatser för strategisk diskussion. Mot den bakgrunden kommer väl förankrade och långsiktiga samverkansuppdrag att ges till nationella myndigheter inom områden som exempelvis utveckling av regionala innovationsmiljöer, utbildningsplanering och kompetensförsörjning samt kulturella och kreativa näringar.

Regeringen anser också att människors utvecklingskraft och företags konkurrenskraft i alla delar av landet ska främjas genom en tydligare och mer överskådlig förvaltningsstruktur, en bättre styrning, en ökad lokal myndighetssamverkan samt minskad centralstyrning. Den tvärsektoriella styrningen ska utvecklas som ett led i att effektivisera myndighetsstyrningen och styrningen av den statliga verksamheten. Regeringen framhåller att den har tagit flera förvaltningspolitiska initiativ för en mer samlad förvaltningsstruktur inom politikområden med strategisk betydelse för hållbar nationell och regional tillväxt.

Tvärsektoriellt samarbete för regional tillväxt – tematiska myndighetsgrupper

I juni 2007 uppdrog regeringen åt ett tjugotal myndigheter och organisationer att stärka det tvärsektoriella samarbetet för regional tillväxt. Syftet var att bidra till ett tvärsektoriellt arbetssätt och en mer samordnad stat i samverkan med lokala och regionala aktörer. Tre myndighetsgrupper bildades med utgångspunkt i den nationella strategins prioriteringar, innovation och förnyelse, kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud och tillgänglighet. Uppdraget slutredovisades i april 2009.

Enligt regeringen har uppdraget resulterat i ökad kunskap bland de nationella myndigheterna om varandras verksamhet och roll. Kunskapen har även ökat bland myndigheterna om regionala aktörers mål och prioriteringar samt om länsstyrelsens roll som samordnare av statlig verksamhet. Det har skapats en ökad förståelse för hållbara regionala tillväxtfrågor och deras betydelse för olika sakområden. I budgetpropositionen, utgiftsområde 19 (s. 17 f.), ges en närmare beskrivning av de tre myndighetsgruppernas iakttagelser.

Motionerna

Omorganisationer som görs i syfte att effektivisera verksamheter tenderar att innebära en förflyttning av arbetstillfällen från de mindre kontoren till de befolkningstätaste orterna i regionen, sägs det i motion 2009/10:N401 (s). Det krävs, enligt motionären, därför en helhetssyn på de statliga myndigheternas lokalisering av arbetsplatser för att enskilda orter inte ska riskera att förlora arbetstillfällen från flera olika myndigheter.

I Sverige har vi en tradition med decentraliserade statliga myndigheter, slås det fast i motion 2009/10:N402 (s). Detta är av vikt för att få en någorlunda jämn spridning av de statliga jobben, men också för att ge staten som institution en lokal förankring. Motionärerna ser det som angeläget att myndigheter, och därmed även statlig verksamhet, inte i alltför hög utsträckning koncentreras till storstadsregionerna. Staten kan se till att förutsättningarna för enskilda orter och samhällen inte blir alltför orättvisa.

Även i motion 2009/10:N426 (s) behandlas frågor om statliga myndigheters lokalisering. Motionärerna konstaterar att det är mycket vanligt att statliga verk och myndigheter centraliseras till storstäderna i stället för att man låter dem finnas kvar ute i landet. Det borde, enligt motionärerna, vara en självklarhet för staten att arbeta för att hela landet ska leva, och då är det viktigt att staten också visar detta i handling genom att skapa statliga arbetstillfällen även i landets många småkommuner.

Det är viktigt att människor kan flytta tillbaka till sina uppväxtkommuner efter avslutad högskoleutbildning och då till jobb som motsvarar de akademiska meriterna, framhålls det i motion 2009/10:N206 (m). Motionären ser dock ett problem i att statliga myndigheter inte lokaliseras till de orter där detta behov av arbetstillfällen finns. Tillväxtorterna ska vara motorer i sina regioner men det är, enligt motionären, samtidigt viktigt att tydliggöra regelverket vid statliga effektiviseringar så att större hänsyn tas till att hela Sverige ska leva.

I motion 2009/10:N293 (m) begärs ett tillkännagivande om en översyn av konsekvenserna av strukturförändringar relaterade till geografiska myndighetsplaceringar. Centraliseringsiver skapar en snedfördelning mellan länen som resulterar i obalanser. Enligt motionären är det en rimlig ordning att strukturförändringar genomförs på basis av en konsekvensanalys som noggrant belyser alla aspekter av respektive förändring.

Det krävs en rimligare fördelning av statliga myndigheter och verk i Sverige, sägs det i motion 2009/10:N296 (c). Särskilt upprörande är att ca 80 % av alla nya statliga myndigheter och verk under lång tid har etablerats i Stockholmsområdet. Det behövs ett omlokiseringsprogram för de svenska myndigheterna. Dessa ska serva hela Sverige men är i stor utsträckning koncentrerade till Mälardalsregionen. I övriga delar av landet minskar andelen myndigheter och statliga arbetstillfällen. Län och regioner ges bättre förutsättningar för en positiv utveckling om staten på detta sätt tar

ett ökat ansvar för var man lokaliserar verk, myndigheter och bolag. Motionärerna anser det vara hög tid att genomföra en omfattande omlokalisering av sysselsättningen inom den statliga sektorn.

I motion 2009/10:N221 (fp) erinras om tidigare uttalanden från både arbetsmarknads- och näringsutskotten om att frågor om lokalisering av statlig verksamhet som är av större vikt eller på annat sätt av principiellt intresse bör underställas riksdagen. Näringsutskottet har därefter (bet. 2008/09:NU2) sagt att fler statliga arbeten bör placeras utanför Stockholm och de andra storstadsregionerna.

Landets regioner har inte samma förutsättningar när det gäller lokalisering av statliga verk och myndigheter, sägs det i motion 2009/10:N341 (fp). Etableringen av statliga myndigheter och verk på skilda orter i Sverige ger ett välkommet tillskott till den lokala arbetsmarknaden. I tidigare lokaliseringsdiskussioner har klart uttalats att utlokalisering ska genomföras och att nyetablering i Stockholmsområdet ska undvikas. Motionären anser att de samhälleliga konsekvenserna av koncentrationen av statliga verk och styrelser till Stockholmsområdet måste utredas.

I Vänsterpartiets kommittémotion 2009/10:N208 framhålls att omlokalisering av statlig verksamhet har haft mycket stor betydelse för de orter som har kommit i fråga. En sådan omlokalisering kan vara ett verktyg både för att främja en myndighets utveckling och för den regionala utvecklingen i Sverige. Vänsterpartiet anser att statliga myndigheter och företag bör kunna etableras på många orter och att varje beslut om omlokalisering av befintlig verksamhet eller lokalisering av nya myndigheter bör föregås av noggranna överväganden. En långsiktig plan för omlokalisering bör upprättas, anför det i motionen.

Vissa kompletterande uppgifter

Gällande principer för lokalisering av statlig verksamhet

I förra årets budgetbetänkande för här aktuellt utgiftsområde (bet. 2008/09:NU2) beskrivs gällande principer för lokalisering av statlig verksamhet. Sammanfattningsvis innebär dessa att möjligheterna att placera myndigheter i länscentrum eller vissa andra orter i eller i anslutning till nationella regionalpolitiska stödområden alltid bör övervägas i första hand. Vidare ska en alternativ lokalisering kunna vara orter eller regioner där statlig verksamhet läggs ned eller som i övrigt är mindre väl försörjda med en sådan verksamhet. I vart fall bör en annan lokaliseringsort än Stockholm övervägas. En utgångspunkt ska dock vara att myndigheterna även efter en sådan lokalisering ska kunna utföra sina arbetsuppgifter effektivt. Frågor om lokalisering av statlig verksamhet som är av större vikt eller på annat sätt av principiellt intresse ska underställas riksdagen.

Tidigare riksdagsbehandling

Hösten 2008 behandlade näringsutskottet ett antal motionsyrkanden som gällde lokalisering av statliga myndigheter (bet. 2008/09:NU2). Utskottet slog fast att frågor av detta slag har diskuterats i riksdagen under flera årtionden och instämde med regeringen i att det är viktigt att de statliga myndigheternas lokalisering i högre utsträckning får en större spridning över landet. Det handlar därvidlag om att noga pröva huruvida nya myndigheter kan lokaliseras utanför storstäderna, i första hand till länscentrum. Utskottet konstaterade att det har pågått en omlokalisering av statliga myndigheter sedan 2006 och erinrade om sitt ställningstagande från hösten 2007 (bet. 2007/08:NU2) om att hela omlokaliseringsprocessen bör utvärderas efter 2008 samt att utvärderingen bör redovisas för riksdagen.

Sammanfattningsvis ansåg utskottet att principerna för lokalisering av statliga myndigheter bör följas i överensstämmelse med de grunder som riksdagen har uttalat. Samtidigt betonade utskottet att det måste finnas en öppenhet för att nya infallsvinklar och utredningsresultat på sikt kan visa på nya vägar. Utskottet såg inget behov av något riksdagsuttalande med anledning av då aktuella motionsyrkanden. Yrkandena avstyrktes.

Motionsyrkanden om lokalisering av statliga myndigheter behandlades av utskottet även våren 2009 i samband med att utskottet tog ställning till regeringens landsbygdsstrategi (skr. 2008/09:167, bet. 2008/09:NU19). Utskottet vidhöll då uppfattningen att det efter 2008 bör göras en utvärdering av den omlokaliseringsprocess som har pågått sedan 2006 och att utvärderingen bör redovisas för riksdagen. Utskottet förutsatte att regeringen genomför en sådan utvärdering men fann vid tidpunkten inte skäl att förorda ett riksdagsuttalande i frågan.

De statliga myndigheternas skyldigheter

Enligt 16 § förordningen (2007:713) om regionalt tillväxtarbete ska de statliga myndigheterna beakta möjligheter till decentralisering av sina verksamheter. När verksamhetsminskningar övervägs ska de samråda med andra berörda statliga myndigheter, kommuner, landsting, näringsliv och organisationer om möjligheter att genom samordning eller samverkan upprätthålla eller utveckla verksamheten.

Förvaltningskommittén

2006 års förvaltningskommitté (Förvaltningskommittén) har haft regeringens uppdrag att göra en bred översyn av den statliga förvaltningens uppgifter och organisation (dir. 2006:123). Kommittén redovisade sitt slutbetänkande Styra och ställa – förslag till en effektivare statsförvaltning (SOU 2008:118) i december 2008. I betänkandet föreslogs bl.a. att regeringen systematiskt bör kartlägga myndighetsstrukturen på olika områden, för att spåra eventuella överlappningar och målkonflikter. Syftet är att identifiera problem och skaffa ett bra underlag för att prioritera tänkbara föränd-

ringar. Vidare ansåg kommittén att regeringen i ökad utsträckning bör följa upp effekterna av organisationsförändringar för att kontrollera om syftet med dem uppnås. Kommitténs betänkande har remissbehandlats och bereds nu inom Regeringskansliet.

Fråga om lokalisering av statlig verksamhet

I oktober 2009 bevarade statsrådet Mats Odell en fråga (fr. 2009/10:88) från Lena Hallengren (s) om lokalisering av statlig verksamhet till Kalmar län. Statsrådet slog fast att det ska finnas tillgång till samhällsservice i hela landet och att den statliga förvaltningen är en betydelsefull del av detta. Regeringen har tagit en rad initiativ för att förbättra den offentliga servicen, bl.a. genom ändringar i lagen (2004:543) om samtidstjänst vid medborgarkontor och ett arbete för lokala servicekontor.

Regeringen bedriver också ett aktivt förändringsarbete för att förstärka och effektivisera den statliga förvaltningen. En samlad redovisning av regeringens arbete planeras i en förvaltningspolitisk proposition som ska lämnas till riksdagen under våren 2010.

Vidare konstaterade statsrådet Odell att det är viktigt att de statliga myndigheternas lokalisering får en större spridning över landet. Det handlar om att noga pröva om myndigheter kan lokaliseras utanför storstäderna, i första hand till länscentrum eller andra större orter. En utgångspunkt är att myndigheterna ska kunna utföra sina arbetsuppgifter effektivt. Förvaltningspolitiken bygger sedan på att myndigheterna i största möjliga utsträckning själva avgör var resurserna gör mest nytta för att kunna utföra sina uppgifter. Statsrådet framhöll att de statliga myndigheterna som huvudregel därför själva styr hur de organiserar sin verksamhet.

Riksrevisionens pågående granskningar av myndighetsomlokalisering och enmyndighetsreformer

Riksrevisionen genomför för närvarande en granskning av de två myndigheter som i sin helhet flyttades från Stockholm vid det senaste omlokaliseringstillfället, dvs. Folkhälsoinstitutets flytt till Östersund och Konsumentverkets flytt till Karlstad. Granskningens syfte är att ta reda på hur omlokaliseringen har påverkat myndigheternas verksamhet samt vad den har kostat. Riksrevisionen kommer också att undersöka vilka effekter som omlokaliseringen har haft på Karlstad och Östersund samt städernas regioner. Genom granskningen hoppas Riksrevisionen kunna besvara frågan om huruvida omlokaliseringen har lyckats kompensera kommunerna för förbandsnedläggningarna. Vidare görs en bedömning av om de kostnader och påverkan på produktivitet och effektivitet som flytten medfört står i proportion till de effekter som den har haft på de berörda regionerna. Granskningen ska vara klar den 30 december 2009.

Riksrevisionen har i olika granskningar undersökt regeringens styrning genom organisering av den statliga verksamheten. Som en del i detta granskar Riksrevisionen för närvarande även sammanslagningar av myndig-

heter som exempelvis där regionala myndigheter har slagits samman till en nationell myndighet, s.k. enmyndighetsreformer. Granskningen kommer att avslutas i februari 2010.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har vid ett flertal tillfällen tagit ställning till motioner som gäller organisering och lokalisering av statliga myndigheter. Utskottet har avstyrkt då aktuella motionsyrkanden med hänvisning till gällande principer på området. Dessa principer har redovisats ovan. Det är utskottets uppfattning att de fortfarande bör vara vägledande vid lokalisering av statliga myndigheter. Med anledning av det som anförs i nu aktuella motioner finner utskottet således inget skäl att ompröva sitt ställningstagande. Utskottet anser dessutom att ovan refererade utrednings- och granskningsarbete som har initierats på området bör avvaktas innan det kan finnas skäl för riksdagen att agera i frågan. Det finns även anledning att invänta regeringens ställningstaganden i den förvaltningspolitiska proposition som planeras till våren 2010. Motionsönskemål om samråd inför myndighetsomorganisationer bör kunna anses vara tillgodosedda genom ovan refererade bestämmelser på detta tema i förordningen (2007:713) om regionalt tillväxtarbete. Samtliga i avsnittet berörda motioner avstyrks.

Avslutningsvis vill utskottet erinra om den uppfattning som har redovisats vid flera tidigare tillfällen beträffande behovet av utvärdering av den senaste omlokaliseringsprocessen. Det är alltjämt utskottets uppfattning att regeringen bör låta utvärdera denna process och att utvärderingsresultatet bör redovisas för riksdagen.

Kommersiell och offentlig service på landsbygden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motionsyrkanden om kommersiell och offentlig service på landsbygden med hänvisning till att dessa frågor redan har en stark ställning inom den regionala tillväxtpolitiken.

Jämför reservation 4 (s, v, mp).

Propositionen

Allmänt

Av budgetpropositionen framgår att den regionala tillväxtpolitiken bl.a. inriktas på att säkerställa en god tillgång till kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i alla delar av landet. Vidare anges att en viktig förutsättning för hållbar lokal och regional tillväxt är ett livskraft-

tigt företagande. Näringspolitiken syftar härvidlag till att göra det enkelt, självklart och mer lönsamt att starta, driva och äga företag. Generella åtgärder för att förbättra företagsklimatet, t.ex. genom regelförenklingar och insatser för en väl fungerande kapitalförsörjning, är viktiga.

Regeringen betonar också att den regionala och lokala nivån är betydelsefull i arbetet med regelförenkling. Länsstyrelser och kommuner har exempelvis viktiga roller vad gäller tillämpning och tillsyn av lagar och förordningar. Det är också länsstyrelser och kommuner som företagen i många fall möter när regelverket tillämpas i praktiken. Regeringen avser därför att ta initiativ till insatser som stimulerar arbetet med regelförenkling på lokal och regional nivå.

Inom utgiftsområde 17 (kultur, medier, trossamfund och fritid) framhåller regeringen att en viktig förutsättning för en levande dialog mellan offentliga aktörer och landsbygdernas invånare är att det finns aktiva organisationer som kan föra landsbygdernas talan. Den kunskap om, och förståelse för, landsbygdens förutsättningar som sådana organisationer kan tillföra i bl.a. planerings- och beslutsprocesser är av stor betydelse för att säkerställa ett heltäckande och fullgott beslutsunderlag. Riksorganisationen Hela Sverige ska leva har därför beviljats bidrag om totalt 41 miljoner kronor under 2008–2010. Bidraget ska bl.a. användas till insatser som stimulerar lokala servicelösningar.

Stöd till kommersiell service

För att uppnå en god tillgång till kommersiell service kan ekonomiskt stöd ges enligt förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service. Stödet är, enligt regeringen, ett viktigt verktyg i länens arbete inom det kommersiella serviceområdet och har ofta kombinerats med andra insatser, exempelvis inom ramen för det kompetens- och utvecklingsprogram som genomförts av mentorer i Föreningen landsbygdshandelns främjande. Stöd enligt ovan nämnda förordning kan beviljas till bl.a. näringsidkare med fasta försäljningsställen för dagligvaror eller drivmedel i gles- och landsbygder. Under 2008 beviljades stöd till kommersiell service enligt nämnda förordning med totalt 34,5 miljoner kronor, vilket är i samma nivå som under 2007. Därutöver har det inom ramen för förordningen (2003:596) om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken beviljats ca 3,2 miljoner kronor i stöd till projekt som syftar till en ökad servicetillgänglighet.

Konsumentverket har mellan 2002 och 2008 haft uppdraget att testa och utveckla nya lösningar inom det kommersiella serviceområdet. Kompetens- och utvecklingsprogrammet "Affär på landet" har varit det mest genomgripande och finansiellt omfattande projektet.

I april 2008 kallade regeringen till ett dialogmöte gällande tillgänglighet till drivmedel. Såväl företrädare från branschen som andra aktörer med betydelse för tillgängligheten till kommersiell service bjöds in. Dialogen resulterade bl.a. i en samsyn kring behovet av en bättre kartläggning av

situationen samt av ytterligare fortsatt samverkan. Regeringen uppdrog i juni 2008 åt Konsumentverket att göra en inventering av tillgängligheten till drivmedel i samtliga län. Konsumentverket redovisade uppdraget i augusti 2008 (rapport 2008:14).

Av rapporten framgår att antalet drivmedelsstationer har minskat påtagligt i drygt hälften av länen de senaste åren. I ungefär två tredjedelar av länen befarades mer omfattande nedläggningar den närmaste tiden och i lika många län gjordes bedömningen att detta påverkar hushåll och företag negativt. Vidare framkom att det pågår framgångsrika lokala och regionala initiativ för att motverka utvecklingen i olika delar av landet.

I december 2008 beslutade regeringen att avsätta ytterligare 50 miljoner kronor till kommersiell service, varav 30 miljoner kronor i första hand ska gå till drivmedelsområdet.

För att stötta den lokala och regionala nivåns initiativ beslutade regeringen i december 2008 även att tilldela länsstyrelserna i Värmlands och Dalarnas län 3 miljoner kronor för att under 2009 utreda, sprida kunskaper och hitta modeller för insatser inom det kommersiella serviceområdet med särskild inriktning på tillgänglighet till drivmedel. En delrapport som överlämnades till Näringsdepartementet i februari 2009 visar att många goda exempel redan finns från hela landet på hur man kan behålla sin kommersiella service med hjälp av de statliga medel regeringen tillför, men också genom att samordna dessa med insatser inom t.ex. landsbygdsprogrammet 2007–2013.

Uppdraget till de båda länsstyrelserna gäller även att utreda och hitta modeller för ökad samverkan mellan kommersiell och offentlig service. Exempel på steg som redan tagits i denna riktning är de ca 200 lokala service- och samverkanskontor som håller på att etableras över hela landet samt de s.k. nystartskontoren som etableras i nio kommuner.

Regionala serviceprogram

I december 2008 gav regeringen Konsumentverket i uppdrag att utarbeta riktlinjer för framtagande av regionala serviceprogram. Därefter har regeringen gett Tillväxtverket i uppdrag att stödja länsstyrelser eller, i förekommande fall, regionala självstyrelseorgan respektive samverkansorgan, i arbetet med att ta fram serviceprogrammen. Enligt regeringsbeslut i februari 2009 ska programmen utarbetas och genomföras under perioden 2009–2013.

Motionerna

I dag finns omkring 3 700 bensinmackar i Sverige, noteras det inledningsvis i motion 2009/10:N351 (s). Om drygt en fjärdedel av dessa läggs ned drabbas glesbygdsbilisten hårt. Motionärerna anser att staten måste medverka till att lokala lösningar stimuleras, att investeringar i nya tankar blir

möjliga och att det även i framtiden går att köpa drivmedel i glesbygd. Möjligheten att inrätta en fond för avveckling och det troliga saneringsarbete som följer bör undersökas.

I motion 2009/10:N354 (s) erinras det om servicenäringsarnas betydelse för mindre orter i glesbygden. De allt färre specialbutikerna på glesbygden innebär dock att annat företagande utarmas på sikt. För att hindra en sådan utveckling krävs ekonomiskt stöd för att bygga eller bygga ut affärslokaler i glesbygd liknande det stöd som industrilokaler har. Regeringen bör, enligt motionärerna, därför undersöka förutsättningarna för att komma till rätta med detta problem.

Nedläggning av bensinmackar innebär i många fall orimligt långa vägar till tappställen och att kommersiell och viss offentlig service försvinner med dem, konstateras det i motion 2009/10:N355 (s). Enligt motionären måste regeringen utarbeta en försörjningsplan och tydliggöra ansvaret så att de boende på landsbygden också har säker tillgång till drivmedel. Staten bör även, tillsammans med branschen, utarbeta en strategi som säkerställer tillgång till drivmedel i hela landet.

I Socialdemokraternas kommittémotion 2009/10:N471 (s) begärs ett tillkännagivande om stärkt samordning mellan den kommersiella och offentliga servicen samt tillgången på drivmedel. Motionärerna vill hitta samarbetsformer mellan den kommersiella och offentliga servicen som ger en ökad tillgänglighet. Ett förslag i samma motion om ökade anslag i syfte att stärka stödet till kommersiell service behandlas under anslagsavsnittet nedan.

Daglig försörjning och tillgång till tidningar, livsmedel, medier, böcker, bibliotek, bank- och posttjänster samt läkemedel och apotekstjänster är viktigt för boende på landsbygden, konstateras det i motion 2009/10:N233 (m). Med utgångspunkt i den redan etablerade lantbrevbärarservicen skulle det, enligt motionären, vara möjligt att tillgodose boende med såväl morgontidningar på tider som är acceptabla och med ytterligare varor och tjänster såsom bank, post, böcker, apoteksvaror m.m.

Drygt 2 miljoner svenskar bor på lands- eller glesbygden, slås det fast i motion 2009/10:N308 (m). Servicen i dessa områden tunnas dock ut år efter år, och handlare på landsbygden pekar på att den administrativa bördan är en stor anledning till avveckling. Det är, enligt motionärens uppfattning, exempelvis orimligt att små lanthandlare måste betala samma kostnad för tillsyn som stormarknader. För att hindra att servicenäringen i lands- och glesbygd ytterligare utarmas bör regeringen se över regelbördan och de administrativa kostnaderna för serviceföretag i glesbygd.

I Vänsterpartiets kommittémotion 2009/10:N208 slås det fast att lanthandelns och bensinmackarnas fortsatta utglesning är ett direkt hot mot möjligheterna att bo i vissa delar av landet. Motionärerna anser att regeringen bör ta initiativ till en samorganisation för alla de små landsbygdsbutikerna som skulle ge dessa möjligheter till storinköpsrabatter som de i dag inte har del av. Vidare konstaterar de att de mackar som finns kvar på lands-

bygden står inför liknande problem. Ytterligare insatser kommer, enligt motionärerna, säkert att behövas på detta område och frågan måste vara en av de viktigare i en ny utredning om den regionala utvecklingspolitiken.

I Miljöpartiets kommittémotion 2009/10:N388 framhåller man att polis, apoteksförsörjning, brandförsvaret, åklagarväsende och domstolar är exempel på hörnstenar i en demokratisk välfärdsstat, som vi bit för bit tappar i Sverige och som måste återställas till en rimlig nivå. Därför är det viktigt att den föreslagna lokala samordningen för statlig service till lands- och glesbygd verkligen blir av.

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

I samband med utskottets behandling hösten 2008 av budgetpropositionen för innevarande år togs ställning till flera motionsyrkanden om service i gles- och landsbygd (bet. 2008/09:NU2). I sitt ställningstagande konstaterade utskottet bl.a. att tillgång till grundläggande service är en förutsättning för utveckling och god livsmiljö i glesbygdsområden.

Utskottet ansåg det vara av stor vikt att offentliga organ fungerar till nytta för enskilda och företag samt att möjligheterna att samordna den offentliga servicen med viss kommersiell service bör utredas vidare och sade sig ha för avsikt att följa diskussionen angående samverkan mellan statliga myndigheter och kommuner m.fl. med stort intresse.

När det gäller kommersiell service hänvisade utskottet bl.a. till regelverket om stöd till kommersiell service, vilket innebär att stöd kan lämnas till kommuner och näringsidkare i områden där servicen är gles.

Servicefrågor i regeringens strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder

I regeringens strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder (skr. 2008/09:167), som presenterades våren 2009, framhålls att regeringen har ett ansvar för att bidra till att upprätthålla en grundläggande samhällsservice för medborgare och företag på landsbygden.

Regeringen konstaterar vidare att befolkningsförändringar, omvandlingen inom dagligvaru- och drivmedelsbranscherna samt människors förändrade köpvanor är viktiga faktorer som påverkar tillgången till service. Regeringen har avsatt 30 miljoner kronor extra för att stärka tillgången till främst drivmedel i gles- och landsbygder. Det ovan omnämnda uppdraget till länsstyrelserna i Värmlands och Dalarnas län togs också upp i strategin. I september 2009 beslutade regeringen även om ett uppdrag till Tillväxtverket att stimulera framtagandet av lokala lösningar och initiativ på serviceområdet, för att bl.a. öka tillgängligheten till drivmedel i gles- och landsbygder. Regeringen har avsatt 17 miljoner kronor från anslaget Regionala tillväxtåtgärder (1:1) för uppdraget.

Härutöver framhöll regeringen att nuvarande och framtida behov och utmaningar kommer att kräva fortsatta insatser inom serviceområdet bl.a. genom olika insatser för att stärka butiker och drivmedelsstationer med strategisk betydelse för varuförsörjningen.

För att öka tillgängligheten till offentlig service i alla delar av landet och samtidigt möjliggöra en fortsatt effektivisering av den offentliga tjänsteproduktionen, är det regeringens uppfattning att samordnade lösningar måste utvecklas. En utgångspunkt för det framtida arbetet är därför att bredda nuvarande insatser i syfte att öka samordningen, såväl mellan olika offentliga servicegivare som mellan kommersiell och offentlig service där så är ändamålsenligt.

Tillväxtverkets uppgift

Från och med den 1 april 2009 har Tillväxtverket tagit över ansvaret för frågor om tillgänglighet till service från Konsumentverket. Tillväxtverket ska enligt 2 § i sin instruktion (2009:145) främja tillgängligheten till kommersiell och offentlig service för företag och medborgare i serviceglesa områden. Myndighetens uppgifter på detta område består sammanfattningsvis av att

- stödja samordning och samverkan mellan centrala, regionala och lokala aktörer med betydelse för en god servicenivå
- ansvara för förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service med rätt att utfärda föreskrifter
- redovisa vilka initiativ som tagits samt vilka insatser som genomförts för att främja utvecklingen av tillgänglighet till kommersiell och offentlig service i gles- och landsbygder för medborgare och företag
- stödja län, eller i förekommande fall regionala självstyrelseorgan respektive samverkansorgan, i genomförande och uppföljning av insatser inom det kommersiella serviceområdet
- ansvara för riktlinjerna för de regionala serviceprogrammen 2009–2013 som ska genomföras och utarbetas av länsstyrelser samt i förekommande fall regionala samverkansorgan eller självstyrelseorgan.

Samverkan mellan myndigheter

Enligt förordningen (2007:713) om regionalt tillväxtarbete bör det regionala tillväxtarbetet utformas och bedrivas i sektorsövergripande samarbete mellan aktörer på lokal och nationell nivå. Det regionala utvecklingsprogrammet ska utarbetas i samråd med kommuner och landsting m.fl. och ligga till grund för samverkan mellan kommuner, landsting, statliga myndigheter och organisationer. Enligt bestämmelserna ska de statliga myndigheterna i god tid samråda med länsstyrelsen (eller annat ansvarigt organ) i frågor om kommande beslut som är av väsentlig betydelse för regionens tillväxt. När en verksamhetsminskning övervägs av en myndighet ska myn-

digheten samråda med andra berörda statliga myndigheter, kommuner, landsting, näringsliv och organisationer om möjligheterna till samordning eller samverkan.

Utvecklingen på serviceområdet

I förra årets budgetbetänkande refererades dåvarande Glesbygdsverkets rapport Sveriges gles- och landsbygder 2008, där det bl.a. gjordes en genomgång av utvecklingen på området kommersiell och offentlig service i dessa områden. Det konstaterades att utvecklingen i gles- och landsbygder under en lång tid har inneburit en försämrad tillgång och tillgänglighet till de flesta serviceformer.

Sedan den 1 april 2009 har myndigheten Tillväxtanalys ansvaret att följa utvecklingen på landsbygden. Enligt uppgift från myndigheten kommer en redovisning av liknande slag som Glesbygdsverkets ovan omnämnda att presenteras i mitten av december 2009. Utvecklingen på serviceområdet kommer då bl.a. att beskrivas. Jämfört med Glesbygdsverkets tidigare redovisningar kommer årets rapport från Tillväxtanalys att innehålla ett mer utförligt avsnitt om drivmedelstillgången på landsbygden.

Utredning om samverkan m.m.

Våren 2007 tillkallade regeringen en särskild utredare (generaldirektör Lars Högdahl) med uppdrag att stödja de statliga myndigheterna i deras arbete med att inrätta lokala servicekontor och att stödja andra samverkansinitiativ (dir. 2007:68). I december samma år beslutades om tilläggsdirektiv (dir. 2007:163). I uppdraget ingår att utreda former för samverkan mellan statliga myndigheter och kommuner samt möjligheterna till samverkan med viss kommersiell service. Utredaren ska driva på utvecklingen av nya och effektivare former för personlig service och offentlig tjänsteproduktion genom att bl.a. utnyttja informationsteknik. I september 2008 fick utredningen ytterligare tilläggsdirektiv (dir. 2008:109). Det nya uppdraget gäller att beakta den ideella sektorns betydelse för utvecklingen av lokal service och ge lokala aktörer inom den ideella sektorn goda förutsättningar att medverka i arbetet med lokal service.

I november 2008 presenterade utredningen delbetänkandet Styr samverkan – för bättre service till medborgarna (SOU 2008:97). I betänkandet beskrivs inriktning och huvudlinjer i offentlig service i samverkan.

Den 17 november 2009 överlämnade utredaren sitt slutbetänkande Se medborgarna – för bättre offentlig service (SOU 2009:92) till kommun- och finansmarknadsminister Mats Odell. I betänkandet föreslås bl.a. en ny servicestruktur där gemensamma statliga och kommunala servicecentrum och servicepunkter ska utgöra en grundstruktur över hela landet för service till medborgare och företag. Insatser för utveckling av teknikstödd service föreslås också. Utredaren berör även den ideella och privata sektorn som leverantör av service och tjänster inom skilda områden i samhället.

Uppdraget till länsstyrelserna i Värmland och Dalarna

I propositionsreferatet ovan omnämns regeringens uppdrag till länsstyrelserna i Värmlands och Dalarnas län att utreda, sprida kunskaper och hitta modeller för insatser inom det kommersiella serviceområdet. Uppdraget slutredovisades till Näringsdepartementet i början av november 2009. I slutrapporten behandlas främst frågan om drivmedelstillgång på landsbygden och ett antal goda exempel redovisas. Vidare diskuteras frågor om samverkan mellan offentlig och kommersiell service. Den arbetsgrupp som tagit fram rapporten föreslår bl.a. att Tillväxtverket bör få i uppgift att ta fram en nationell strategi för service i samverkan mellan kommuner och statliga organ. Arbetsgruppen pekar också på att det brister i samordningen mellan olika statliga myndigheter, vilket innebär att det saknas ett övergripande helhetsperspektiv på servicefrågorna. Vidare föreslås en fördjupad analys av medborgarnas och företagens grundläggande behov av service. Ett av syftena med analysen bör också vara att klarlägga de olika aktörernas funktion och roller. Enligt arbetsgruppen bör myndigheterna Tillväxtverket och Tillväxtanalys få i uppdrag att genomföra denna analys.

Beträffande stöd till kommersiella affärslokaler

Med anledning av önskemålen i motion 2009/10:N354 (s) om stöd till affärslokaler kan erinras om att stöd enligt 10 § 1 förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service kan lämnas som investeringsbidrag och investeringslån för anskaffning eller ny-, till- eller ombyggnad eller större reparation av lokaler som behövs för verksamheten och för inredning eller annan utrustning av sådana lokaler. Stöd kan enligt 4 § i samma förordning bl.a. lämnas till näringsidkare med fasta försäljningsställen för dagligvaror eller drivmedel eller, om det finns särskilda skäl, till näringsidkare med fasta försäljningsställen för fackhandelsvaror.

Frågesvar om bensenmackar på glesbygden

I mars 2009 besvarade näringsminister Maud Olofsson en fråga (2008/09:727) från Britta Rådström (s) om vilka initiativ näringsministern avsåg vidta för att bromsa nedläggningen av bensenmackar i glesbygden. Näringsministern hänvisade i sitt svar bl.a. till tidigare beskrivet dialogmöte samt förstärkning av anslaget till kommersiell service där 30 miljoner kronor är öronmärkta för drivmedelsområdet.

Trafikutskottets uppföljning av den s.k. pumplagen

I förra årets budgetbetänkande (bet. 2008/09:NU2) noterades att frågor om tillgång till drivmedel behandlas av trafikutskottet och att utskottet hade uppdragit åt riksdagens utredningstjänst att göra en uppföljning av tillämpningen av den s.k. pumplagen. Enligt uppgift från trafikutskottets kansli

kommer en uppföljningsrapport att presenteras för utskottet senare under innevarande höst. Frågor om utglesningen av drivmedelsförsäljningsställen och dess påverkan på annan service kan komma att beröras i rapporten.

Regelförenklingsfrågor

I några av motionerna tas frågor om landsbygdsföretagarens regelbörda upp. I sammanhanget kan nämnas att regeringen i juni 2009 lämnade en redogörelse för det pågående regelförenklingsarbetet (skr. 2008/09:206). Skrivelsen innehåller även en redovisning av regeringens handlingsplan för regelförenklingsarbetet med avslutade, pågående och planerade åtgärder.

Utöver vad som har refererats ur budgetpropositionen ovan sägs följande i skrivelsen med koppling till arbetet på lokal och regional nivå:

Regeringen har startat ett förändringsarbete på det statliga området. Utöver arbetet på central nivå i myndigheter och på departement är dock den regionala och lokala nivån betydelsefull i arbetet med regelförenkling. Länsstyrelser och kommuner har exempelvis viktiga roller vad gäller tillämpning och tillsyn av lagar och förordningar. Det är också länsstyrelser och kommuner som företagen i många fall möter när regelverket tillämpas i praktiken. Regeringen avser därför att ta initiativ till insatser som stimulerar arbetet med regelförenkling på lokal och regional nivå. I ett första steg har Tillväxtverket gjort en kartläggning för att skapa en bild av de problem och hinder som företagen möter i sina kontakter med regionala myndigheter och kommuner när det gäller regler och lagstiftning. Resultatet av kartläggningen kommer att vara viktigt vid utformningen av insatser och aktiviteter för regelförenkling för näringslivet på den lokala och regionala nivån.

Samorganisation för landsbygdsbutiker samt egenkontroll

Med anledning av vad som anförs i motion 2009/10:N208 (v) om en samorganisation för landsbygdsbutiker kan nämnas att intresseföreningen Landsbygdsservice (tidigare Föreningen landsbygdshandelns främjande) bedriver verksamhet i bolaget Landsbygdsservice. På uppdrag av länsstyrelser, kommuner och enskilda butiker arbetar Landsbygdsservice med den sista butiken på den aktuella orten. Landsbygdsservice arbetar bl.a. med projekten Affär på landet, Egenkontroll, Ägaröverlåtelse, Tillgänglighet m.m.

Med anledning av att tillsynsfrågor tas upp i några av motionerna kan det nämnas att Landsbygdsservice har utarbetat en arbetsmodell för egenkontroll i mindre butiker.

Servicefrågorna i ett nordiskt perspektiv

Inom ramen för Nordiska rådets ovan omnämnda Regionalpolitiska samarbetsprogram 2009–2012 finns en arbetsgrupp som studerar landsbygdsutveckling i ett brett perspektiv. Huvudsyftet med arbetsgruppen är att utbyta erfarenheter och öka kunskaperna om frågor som berör olika landsbygders utveckling och tillväxt i en nordisk kontext. Sverige är ordförande-

land och det svenska Näringsdepartementet leder arbetsgruppens möten. Ett tvådagarsseminarium på temat serviceförsörjning i gles- och landsbygder har nyligen genomförts.

Utskottets ställningstagande

En nödvändig förutsättning för att kunna bo och verka på landsbygden är tillgång till grundläggande offentlig och kommersiell service. Om detta tycks det råda en bred samsyn bland riksdagens partier, vilket också avspeglas i regeringens insatser på området. Utskottet konstaterar att det kommersiella serviceutbudet på landsbygden gynnas dels av regeringens generella åtgärder för att främja det svenska företagsklimatet (däribland regelförenklingsfrågor), dels genom vissa stöd med inriktning på serviceproduktion i dessa områden. Utskottet noterar att regeringen så sent som i december 2008 inledde en särskild satsning på kommersiell service omfattande 50 miljoner kronor, varav 30 miljoner kronor var öronmärkta för att säkerställa tillgången till drivmedel. Vidare genomförs för närvarande en analys av olika serviceformer ute i landet som bl.a. syftar till att sprida kunskaper och hitta modeller för insatser inom det kommersiella serviceområdet. De erfarenheter som byggs upp på detta sätt kommer att kunna omsättas i praktiken i de serviceprogram som för närvarande tas fram av länsstyrelser eller, i förekommande fall, regionala självstyrelseorgan respektive samverkansorgan. Ytterligare kunskaper om utvecklingen på serviceområdet är dessutom att vänta inom den närmaste tiden då myndigheten Tillväxtanalys ämnar presentera en analys av utvecklingen på landsbygden, inklusive servicefrågorna.

När det gäller behovet av ökad samordning mellan olika aktörer vill utskottet erinra om de slutsatser som har dragits på detta område inom ramen för de tematiska arbetsgrupper som regeringen har tillsatt i syfte att främja ett tvärsektoriellt samarbete för regionala tillväxtinsatser. Uppdraget slutredovisades i april 2009 och visar bl.a. att den tvärsektoriella samverkan fortsatt behöver utvecklas och att arbetet med att främja samverkan mellan nationella myndigheter bör bedrivas kontinuerligt. Regeringen anger i budgetpropositionen att den avser att utveckla den tvärsektoriella samverkan mellan myndigheter ytterligare mot bakgrund av de samverkansinitiativ, erfarenheter och lärdomar som bl.a. detta uppdrag resulterat i. Noterbart är också att den regionala tillväxtpolitiken är inriktad på ett tvärsektoriellt arbetssätt och en mer samordnad stat i samverkan med lokala och regionala aktörer. Utskottet vill också peka på att Tillväxtverket bl.a. har i uppdrag att samordna strategier och program inom det regionala tillväxtarbetet. En särskild utredare har dessutom till uppgift att utreda former för samverkan mellan statliga myndigheter och kommuner samt möjligheten till samverkan med viss kommersiell service. Utredaren ska även

belysa den ideella sektorns betydelse i sammanhanget. Avslutningsvis ser utskottet positivt på att servicefrågorna uppmärksammas inom ramen för det nordiska samarbetet.

Sammantaget gör utskottet bedömningen att servicefrågorna har en stark ställning inom den regionala tillväxtpolitiken och att regeringens insatser på området är till fyllest. Några uttalanden från riksdagen i linje med vad som förordas i här aktuella motioner är således inte nödvändigt. Samtliga i avsnittet behandlade motioner avstyrks i berörda delar.

Återföring av medel från vatten- och vindkraft samt vissa andra naturresurser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår – med hänvisning till nu gällande statligt budgetsystem – motionsyrkanden om återföring av medel från vatten- och vindkraft samt vissa andra naturresurser.

Jämför reservation 5 (v).

Motionerna

I motion 2009/10:N237 (s) konstateras att det råder högtryck vad gäller intresset för att anlägga vindkraftsparker på flera håll i vårt land, bl.a. i Norrbotten. Utifrån de erfarenheter som finns av vattenkraftsutbyggnaden bör ett nationellt system för ekonomisk kompensation till kommunerna för etablering av vindkraft utredas.

En översyn av möjligheterna att låta Sveriges vattenkraftskommuner få del av det värde som vattenkraftsproduktionen genererar efterfrågas i motion 2009/10:N222 (m). Motionärerna hänvisar till Norge där vattenkraftskommunerna får kompensation för intrång och skador i naturen till följd av vattenkraftsutbyggnad. Statsmakten har genom tillkomsten av de s.k. bygdemedlen visat på förståelse för att ett kompensationsbehov finns, även om den låga ersättningsnivån inte står i rimlig proportion till de faktiska skadorna.

Hela 90 % av Sveriges vattenkraft produceras i de sju skogslänen, konstateras det i motion 2009/10:N217 (c). Motionärerna pekar på att kommunerna i Norge ersätts för de ingrepp i naturen vattenkraftsutbyggnaden har medfört. De anser att det nu är hög tid att även Sveriges vattenkraftskommuner får del av de stora värden som genereras lokalt. I ett första steg bör hälften av den fastighetsskatt på vattenkraftsanläggningar som staten tar in i stället gå till vattenkraftskommunerna. Samtidigt bör en utredning tillsättas för att utforma ett långsiktigt svenskt system för återföring av vattenkraftsmedel.

Även i motion 2009/10:N458 (c) tas frågan om återföring av medel till elproducerande områden upp. I motionen fokuseras vindkraftsproduktion. Det hänvisas till den modell som används i Norge för återbäring till det lokalsamhälle där energikällan finns eller etableras. Motionären ser det som angeläget att riksdagen snarast fastställer riktlinjer och normer på detta område.

I Vänsterpartiets kommittémotion 2009/10:N208 föreslås att riksdagen ska begära att regeringen lägger fram ett förslag om hur en del av de värden som vattenkraften, vindkraften och mineralutvinningen genererar ska kunna återbördas till berörda regioner. Motionärerna anser att en del av det värde som vindkraften genererar ska stanna kvar i berörda bygder i form av ett årligt lokalt utvecklingskapital.

Vissa kompletterande uppgifter

Om s.k. bygdemedel

Då det lokala näringslivet och invånarna kan ha vissa nackdelar från rekreationssynpunkt m.m. av exempelvis ett vattenkraftverk med tillhörande uppdämda områden har compensationstanken förts fram i samband med regelverket om bygde- och fiskeavgifter. Regelverket innebär att tillståndsinnehavaren vid verksamhet som innebär drift av vattenkraftverk, vattenreglering eller ytvattentäkt m.m. ska betala en särskild avgift till länsstyrelsen. Dessa s.k. bygdeavgifter regleras i 6 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet (LSV) för vattenkraftverk, vattenreglering som avser års- eller flerårsreglering, vattenöverledning för annat ändamål än kraftändamål samt ytvattentäkt. Avgiftens storlek bestäms i samband med tillståndsbeslutet enligt vad som anges i 6 kap. 2 och 3 §§ LSV och betalas årligen till fonder som förvaltas av länsstyrelserna.

Avgiftsmedlen (s.k. bygdemedel) får användas för att skydda eller restaurera vattenmiljöer samt till allmänna ändamål. Till de senare räknas ”investeringar för ändamål som främjar näringsliv eller service i bygden eller annars är till nytta för denna” (8 § förordningen [1998:928] om bygde- och fiskeavgifter). Bygdemedlen används mestadels till projekt som allmänt gynnar en bygd. De kan också användas för att förebygga, minska eller gottgöra sådana skador som inte har blivit ersatta tidigare.

Tidigare riksdagsbehandling

Frågor om s.k. bygdemedel liknande de nu aktuella, behandlades av näringsutskottet hösten 2008. Erfarenheter från Norge och Kanada av viss återföring av vattenkraftsmedel till regioner där vattenkraften produceras hade tidigare redovisats i näringsutskottets betänkande 2007/08:NU2.

I sitt ställningstagande påpekade utskottet att den principiella uppfattningen från utskottets sida har legat fast under lång tid (se bet. 2001/02:NU4, 2002/03:NU8, 2003/04:NU9, 2005/06:NU12 och 2007/08:NU2) och

att den information om systemen i Norge och Kanada som hade redovisats inte givit underlag för en ändrad uppfattning. Utskottet ansåg sålunda att nuvarande principer även fortsättningsvis ska gälla för statens budgethantering. Detta innebär att statliga inkomster från ett geografiskt område eller från en produktionsanläggning baserade på naturresurser inte ska kopplas till statliga utgifter i samma område. Om sådana kopplingar skulle införas skulle korrigeringar behöva göras till dessa kommuner via ett nytt kommunalt utjämnningssystem eller via andra statliga budgetposter, vilket sammantaget leder till, det utskottet betecknade, en svårgenomtränglig statlig budgethantering. Utskottet avstyrkte samtliga motionsyrkanden på temat återföring av vattenkraftsmedel.

I samband med behandlingen av regeringens energipolitiska proposition våren 2009 tog utskottet ställning till motioner om återföring av medel från vindkraftsproduktion (prop. 2008/09:163, bet. 2008/09:NU25). Utöver att referera det utskottet tidigare anfört om s.k. bygdemedel redovisades också en analys där Energimyndigheten konstaterade att det inte finns några bestämmelser om s.k. bygdepeng för vindkraftsverksamhet. Enligt myndigheten är en avgift motsvarande bygdepengen intressant, som ett medel att främja utbyggnaden av vindkraften i Sverige. Det kan, enligt myndigheten, dock finnas betänkligheter mot att genom lagstiftning införa en skyldighet för den som bedriver vindkraftsverksamhet att behöva erlägga en sådan avgift. En sådan påлага kan upplevas som ett hinder mot etablering av vindkraftsanläggningar. Skadorna på miljön vid etablering av vindkraftverk är dessutom avsevärt mindre och av ett annat slag än för vattenkraftverk. Utskottet avstyrkte de då aktuella motionerna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid åtskilliga tillfällen under de senaste åren – senast i maj 2009 – behandlat motionsyrkanden som i något avseende gäller återföring av medel till bygder med vatten- eller vindkraftsproduktion eller där det förekommer mineralutvinning. Då utskottet inte har ändrat sin ovan refererade uppfattning avstyrks samtliga motioner i avsnittet i berörda delar.

Vissa skärgårdsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning till att skärgårdsrelaterade frågor redan uppmärksammas på olika sätt avslår riksdagen fyra motionsyrkanden med önskemål om uttalanden till stöd för utvecklingen i skärgårdsområdena.

Motionerna

Ett tillkännagivande från riksdagen om strategidokument för åretruntlevande skärgårdskommuner efterfrågas i motion 2009/10:N399 (s). Motionären pekar på att attraktionskraften hos vatten- och kustnära boende har gjort att bostadspriserna i dessa områden nu är oerhört höga, vilket gör att människor med vanliga inkomster inte kan bosätta sig i dessa områden. Husen används bara som sommarbostad och åretruntbefolkningen minskar. Underlaget för samhällsservice försvinner och därmed även arbetstillfällena.

Våra unika skärgårdsmiljöer är en stor resurs ur många aspekter, framhålls det i motion 2009/10:N246 (c). Urbaniseringen gör dock att det krävs nya lösningar för att vidmakthålla en positiv utveckling i dessa områden. Mot den bakgrunden anser motionärerna att regeringen bör utreda förutsättningarna för att utveckla en sammanhållen skärgårdspolitik.

Det är inte enbart ett lokalt intresse utan även ett starkt riksintresse att de stora och unika svenska skärgårdsområdena hålls levande, konstateras det i motion 2009/10:N459 (kd). Där efterfrågas en aktiv och sammanhållen skärgårdspolitik på nationell nivå som innebär att olika myndigheter ser skärgårdarna som en resurs i det kommunala och regionala utvecklingsarbetet. Skärgården ska vara en levande bygd under hela året. Med gles befolkningsstruktur saknas i de flesta skärgårdsområden dock ett tillräckligt underlag för att klara lokal service på ett traditionellt vis, påpekas det i motionen. Att verka för bättre utvecklingsmöjligheter för åretruntboende är i grunden viktigt för alla som bor i dessa områden, året runt eller bara delvis. Kommunikationsfrågorna har en avgörande betydelse för en positiv utveckling. Även på detta område är samordningsbehovet påtagligt.

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

Hösten 2008 avstyrkte utskottet ett par motionsyrkanden om skärgårdsfrågor. Utskottet noterade att skärgårdarna till skillnad från föregående programperiod inte har något eget strukturfondsprogram. Lokala insatser för skärgårdarna kommer i första hand att genomföras inom landsbygdsprogrammet för perioden 2007–2013. Vidare hänvisades till åtgärderna inom den generella näringspolitiken.

Skärgårdsfrågor

År 2004 fanns det ca 80 000 skärgårdsbor (folkbokförda på öar eller i delar av kustområdet) i Sverige, varav nästan 32 000 var folkbokförda på de ca 600 öar som saknar landförbindelse. Nästan 90 % av skärgårdsborna fanns på öar i regionerna västkusten och Stockholm–Uppsala–Södermanland. Noterbart är att det vid utgången av 2008 endast var 121 havsöar och 12 insjööar som hade 10 eller fler invånare.

Skärgårdarnas riksförbund arbetar för villkoren kring boende, service och arbete i skärgårdarna samt informerar om och bevakar skärgårdsfrågorna. Regeringen fattar årligen beslut om bidrag till förbundet efter ansökan. För 2008 beviljades ett bidrag om 1,25 miljoner kronor och för innevarande år uppgick det till 1,5 miljoner kronor. Bidraget används bl.a. till att anordna konferenser och verksamhet i nätverk.

Under innevarande strukturfondsperiod (2007–2013) omfattas skärgårdarna inte av ett eget program utan skärgårdsutveckling ska i första hand stödjas inom ramen för landsbygdsprogrammet (Jordbruksdepartementet). Jämfört med tidigare period lägger landsbygdsprogrammet tydligare fokus på åtgärder som främjar företagande och som stärker lantbruket och landsbygdsföretagens konkurrensförmåga. Åtgärderna inom programmet inriktas på lokala insatser för skärgårdar och öar, där det finns en tydlig koppling till landsbygdspolitikens mål, naturresurser och näringar. Så kallade Leaderprojekt med finansiering från landsbygdsprogrammet finns i flera av de svenska skärgårdsområdena. Bland dessa märks exempelvis Leader Uross (Utveckla Roslagen och Stockholms skärgård), som bedriver landsbygdsutveckling mellan Östhammar och Nynäshamn, och Leader Kustlandet, som ägnar sig åt liknande verksamhet utmed södra Sveriges ostkust.

Större projekt, t.ex. infrastrukturprojekt, som bedöms ge regionala effekter hör snarare hemma hos strukturfondsprogrammen. Skärgårdarna är dock inte uteslagna från strukturfondsmedel om föreslagna åtgärder motsvarar syftet för programmet.

Skärgårdsfrågor berördes också i regeringens havsmiljöproposition som riksdagen tog ställning till i juni 2009 (prop. 2008/09:170, bet. 2008/09: MJU29). I propositionen slås det fast att åtgärder för att stärka landsbygdens utvecklingskraft ryms inom många politikområden. Vid utformningen av enskilda åtgärder och förslag inom olika delar av politiken är det därför viktigt att möjligheterna för kusternas och skärgårdarnas utveckling och hållbara tillväxt särskilt beaktas. Regeringen gjorde vidare bedömningen att kuster med bevarade och attraktiva natur- och kulturvärden är en viktig del i utvecklingen av långsiktigt hållbar turism samt att kust- och skärgårdslandskapets natur-, kultur- och friluftsvärden bör bevaras samt utvecklas genom varsamt brukande.

Utskottets ställningstagande

De svenska skärgårdarna representerar en unik natur- och kulturmiljö i vilka det ska finnas möjligheter att bo och verka på samma sätt som i andra landsbygdsområden.

Beträffande frågor om servicetillgång i skärgården hänvisas i första hand till det utskottet har anfört på detta tema tidigare i detta betänkande. Vidare förutsätter utskottet att skärgårdarnas särart och förutsättningar ges vederbörlig uppmärksamhet i de regionala utvecklings-, tillväxt- och strukturfondsprogrammen. Satsningar på skärgårdsrelaterade frågor görs också

inom ramen för landsbygdsprogrammet, bl.a. i form av s.k. Leaderprojekt. Skärgårdsbornas levnadsbetingelser gynnas, enligt utskottets uppfattning, dessutom av regeringens generella åtgärder för ett gynnsammare företagsklimat. Ett ökat småföretagande inom turist- och servicesektorn gagnas och därmed även utvecklingen i våra svenska skärgårdar.

I den under våren 2009 av riksdagen behandlade havsmiljöpropositionen konstaterades att kuster med bevarade och attraktiva natur- och kulturvärden är en viktig del i utvecklingen av långsiktigt hållbar turism samt att kust- och skärgårdslandskapets natur-, kultur- och friluftsvärden bör bevaras samt utvecklas genom varsamt brukande. Utskottet instämmer i denna uppfattning.

Med hänvisning till det sagda gör utskottet bedömningen att de skärgårdsrelaterade frågorna får en sådan uppmärksamhet att ett riksdagsuttalande till stöd för det som sägs i här aktuella motioner inte kan anses vara nödvändigt. Med det anförda avstyrks de i avsnittet aktuella motionerna.

Utvecklingen i län och regioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden med hänvisning till att åtgärder som begärs för olika delar av landet i första hand ska prövas av de regionala organen och berörda myndigheter.

Motionerna och vissa kompletterande uppgifter

De motioner som berör åtgärder i särskilda län eller regioner förtecknas i betänkandets bilaga 4. Kompletterande uppgifter om vissa av de frågor som tas upp i respektive motion återfinns också i bilagan. Enligt regeringen bör det även fortsättningsvis vara en uppgift för regeringen att fördela anslag mellan län och anslagsposter samt att utfärda nödvändiga föreskrifter.

När utskottet hösten 2008 tog ställning till motioner som, i likhet med de här aktuella, avsåg åtgärder i särskilda län eller regioner pekade utskottet på att den regionala tillväxtpolitiken ska inriktas på hållbar tillväxt i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft (bet. 2008/09:NU2). Vidare erinrade utskottet om den vid tidpunkten utlovade nationella strategin för att främja landsbygdens utvecklingskraft, och om att det inte enbart är åtgärder inom utgiftsområdet Regional tillväxt som har betydelse. Utskottet framhöll även den principiella uppfattningen att åtgärder och insatser som begärs för olika delar av landet ska prövas inom ramen för de möjligheter som riksdag och regering anförtror de regionala organen samt i förekommande fall olika myndigheter som exempelvis Verket för innovationssystem (Vinnova) eller Statens energimyndighet.

Även EG:s strukturfondsstöd nämndes i sammanhanget. Med detta avstod utskottet från att närmare bedöma de aktuella motionsyrkandena. Yrkandena avslogs enhälligt.

Utskottets ställningstagande

Under den allmänna motionstiden väcks regelmässigt ett antal regionalpolitiskt orienterade motioner med krav på åtgärder i geografiskt avgränsade områden som exempelvis enskilda län eller kommuner. Liksom hösten 2008 avstår utskottet från att närmare pröva yrkanden av detta slag. Utskottet vidhåller den principiella uppfattningen att åtgärder och insatser som begärs för olika delar av landet i första hand ska prövas inom ramen för de möjligheter som riksdag och regering anförtror de regionala organen samt i förekommande fall olika myndigheter. Utgångspunkten för denna prövning ska vara det övergripande målet för den regionala tillväxtpolitiken, dvs. utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft.

Med det sagda avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden i bilaga 4.

Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar de anslag och godkänner de bemyndiganden inom utgiftsområde 19 som regeringen har föreslagit i budgetpropositionen. Riksdagen avslår samtidigt här aktuella motionsyrkandena.

Jämför särskilda yttrandena 1 (s) och 2 (v, mp).

Inledning

Som framgår av betänkandets inledningsavsnitt är en av utgångspunkterna för riksdagens behandling av nu aktuell del av budgetpropositionen att utgiftsramen för utgiftsområde 19 Regional tillväxt är fastställd för 2010. Den 18 november biföll riksdagen förslaget i budgetpropositionen till fördelning av utgifter på utgiftsområden (prop. 2009/10:1, bet. 2009/10:FiU1). Ramen för utgiftsområde 19 Regional tillväxt slogs fast till ca 3 420 miljoner kronor.

De olika anslagen inom ett utgiftsområde fastställs sedan genom ett och samma beslut.

Propositionen

Utgiftsområde 19 Regional tillväxt omfattar numera tre anslag. Anslaget till Glesbygdsverket har tagits bort sedan förra budgetpropositionen som en följd av att myndigheten avvecklades den sista mars innevarande år. Regeringens förslag till fördelning av utgiftsramen på de tre anslagen framgår av tabellen i bilaga 3. Vad anslagen används till beskrivs närmare i propositionen (s. 48 f.).

När det gäller anslaget Regionala tillväxtåtgärder (1:1) föreslår regeringen en minskning med 50 miljoner kronor. Detta är en följd av att anslaget engångsvis tillfördes motsvarande belopp 2009, som ett led i regeringens arbete med en strategi för att stärka utvecklingskraften på landsbygden och då företrädesvis genom insatser inom området kommersiell service. Till följd av förseningar i starten av programmen minskas anslaget Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013 (1:3) av budgettekniska skäl med 25 miljoner kronor jämfört med nivån 2009. Anslaget Transportbidrag (1:2) lämnas under 2010 oförändrat jämfört med innevarande år.

Beträffande anslagen till regionala tillväxtåtgärder och Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013 föreslår regeringen att riksdagen ska besluta om bemyndiganden som ger regeringen möjlighet att besluta om bidrag som medför behov av framtida anslag upp till en viss nivå.

Motionerna

I Socialdemokraternas kommittémotion 2009/10:N471 föreslås en höjning av anslaget Regionala tillväxtåtgärder med 50 miljoner kronor utöver regeringens förslag under de kommande tre åren i syfte att kunna stärka stödet till kommersiell service. Anslagsökningen ska säkerställa en god tillgång till drivmedel och livsmedel.

Transportbidraget har stor betydelse för den regionala utvecklingen, framhålls det i motion 2009/10:N353 (s). Transportbidragets mål och syfte bör utvidgas till att inrymma kompensation för transporttids- och leveranssäkerhetsnackdelar, stimulans till ytterligare vidareförädling samt eventuellt även grundläggande jämställdhets- och miljöhänsyn. Enligt motionärernas uppfattning bör regeringen överväga förändringar i transportbidraget med anledning av dessa förhållanden.

I motion 2009/10:N361 (m) sägs att transportbidragssystemet innefattar sådana skillnader som inte kan anses vara proportionerliga i förhållande till de faktiska geografiska avstånden i Norrlandsregionen. Motionären pekar bl.a. på vissa förhållanden i Jämtlands län. För att systemet ska kunna värna det norrländska näringslivet på ett optimalt sätt krävs att dess gränsdragningar kontinuerligt ses över och utvärderas.

Vissa kompletterande uppgifter

I juni 2009 presenterade Tillväxtverket rapporten Uppföljning och resultatvärdering av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet – Budgetåret 2008 (rapport 0032). Syftet med rapporten är att visa omfattning och fördelning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet som beviljats av länsstyrelserna, självstyrelseorganen, de kommunala samverkansorganen, Tillväxtverket och regeringen under 2008. Ett annat syfte med rapporten är att redovisa och värdera resultatet av de beviljade stöden.

I oktober 2009 gav regeringen Tillväxtanalys i uppdrag att granska de regionala företagsstöden ur ett könsperspektiv. Uppdraget innebär också att myndigheten ska ta fram aktuell och fördjupad kunskap om näringslivsstrukturen och utvecklingen i Sveriges samtliga län.

I oktober 2007 godkände kommissionen det svenska förslaget om ändringar i förordningen (2000:281) om regionalt transportbidrag till kommissionen, avsedd att gälla under perioden 2007–2013. Transportbidraget får lämnas som bidrag till transportkostnaden för godstransporter på järnväg, yrkesmässig trafik på väg eller till sjöss. Transportsträckans längd ska uppgå till minst 401 km. För ytterligare detaljer om stödets utformning hänvisas till nyssnämnd förordning.

I samband med förra årets behandling av anslagen inom utgiftsområde 19 tog utskottet också ställning till ett par motionsyrkanden, liknande de nu aktuella, om vissa ändringar i transportstödssystemet. I sitt ställningstagande konstaterade utskottet att kommissionen hade godkänt transportbidraget, såsom det nu är reglerat, för perioden 2007–2013 och att krav på en annan utformning av transportbidraget därför inte bör aktualiseras. S-, v- och mp-ledamöterna avstod från att delta i beslutet om anslagens fördelning och angav motiven till detta i två särskilda yttranden (s respektive v + mp).

Enligt uppgift från Näringsdepartementet och Tillväxtverket pågår det för närvarande ingen översyn av transportstödssystemet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ansluter sig till de av regeringen framlagda förslagen till anslag m.m. för utgiftsområde 19 Regional tillväxt. Näringsutskottet har i ett yttrande till finansutskottet (yttr. 2009/10:NU1y) tillstyrkt regeringens förslag till ramar. När det gäller utgiftsområde 19 har Vänsterpartiet och Miljöpartiet samma uppfattning som regeringen i frågan om utgifternas totala storlek. Socialdemokraterna vill öka stödet till kommersiell service genom ett ökat anslag med 50 miljoner kronor utöver regeringens förslag under de kommande tre åren.

Som har redovisats tidigare beslutade riksdagen den 18 november om utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna. Riksdagen har därmed ställt sig bakom regeringens förslag till ram för det nu aktuella utgiftsområdet.

Utskottet behandlar i det följande de motionsyrkanden som har tagits upp i anslutning till redovisningen av anslagsförslagen i budgetpropositionen.

När det gäller Socialdemokraternas önskemål om en ökning av anslaget Regionala tillväxtåtgärder (1:1) i syfte att förbättra stödet till kommersiell service hänvisar utskottet till redovisningen av åtgärder på detta område tidigare i detta betänkande. Regeringen har nyligen genomfört en satsning på kommersiell service i den storleksordning som motionärerna föreslår. Utskottet anser att det är lämpligt att avvakta utfallet av denna satsning och av de regionala serviceprogram som är under utarbetande innan det finns skäl att pröva frågan om ytterligare resurser för ändamålet.

Två motioner tar upp transportbidragets utformning. Här kan utskottet inledningsvis konstatera att systemet ofrånkomligen måste omfatta gränsdragningar när det exempelvis gäller vilka geografiska områden som ska ingå, vilka stödnivåer som ska gälla och vilka varugrupper som ska inkluderas. Dyliga gränsdragningar riskerar alltid att bli föremål för synpunkter från dem som på ett eller annat sätt anser sig hamna "på fel sida" om gränsen. Mot bakgrund av detta faktum har det enligt utskottets uppfattning förekommit relativt begränsad kritik mot det reformerade transportbidragssystemet från 2007. De synpunkter som framförs i här aktuella motioner anser utskottet inte vara av sådan dignitet att de bör ligga till grund för ett riksdagsuttalande om att systemet bör ses över eller revideras.

Med det anförda tillstyrker utskottet de anslag som regeringen föreslår för utgiftsområde 19 Regional tillväxt budgetåret 2010. Likaså tillstyrks regeringens övriga förslag till riksdagsbeslut, vilka har lagts fram i anslutning till anslagen. De motionsyrkanden som tas upp här avstyrks.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Den regionala tillväxtpolitikens inriktning och mål, punkt 1 (s, v, mp)

av Tomas Eneroth (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Krister Örnfjäder (s), Karin Åström (s), Kent Persson (v), Börje Vestlund (s), Per Bolund (mp) och Eva-Lena Jansson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:N208 yrkandena 1–4 och 18, 2009/10:N388 yrkande 20 och 2009/10:N475 yrkandena 1, 8 och 10 samt avslår motionerna 2009/10:N230, 2009/10:N288, 2009/10:N297, 2009/10:N335 yrkande 3, 2009/10:N362, 2009/10:N378 yrkandena 1 och 2, 2009/10:N431 och 2009/10:N455.

Ställningstagande

Den regionala utvecklingspolitiken är summan av en rad politikområden och får inte reduceras till en politik för gles- och landsbygd med låga ambitioner. En kraftfull regionalpolitik måste anta utmaningen att formulera övergripande tillväxt- och utvecklingsstrategier för hela landet. Regeringens insatser på området speglar emellertid en grundläggande pessimism och ger därför inte landsbygden sådana villkor att dess befolkning kan tillgodogöra sig alla positiva resurser. Handlingsförklaring och ointresse präglar regeringens agerande i förhållande till de cirka tre miljoner medborgare som bor och verkar utanför de större städerna. Att på detta sätt försumma landsbygdens stora möjligheter skadar landets framtid och vår gemensamma sociala, miljömässiga och ekonomiska utveckling.

Vi vill, med instämmande i vad som sägs i motion 2009/10:N475 (s), göra den regionala utvecklingspolitiken till en central fråga där konsekvenserna för den regionala utvecklingen blir en ständigt närvarande aspekt i utformningen av strategiska politiska beslut. Detta förutsätter i sin tur en väl fungerande samordning mellan olika politikområden och mellan olika politiska nivåer. Den nationella nivån måste aktivt samverka med regioner och kommuner för att skapa bästa möjliga utvecklingsmöjligheter.

Utöver nödvändigheten i en bättre samordning mellan alla de politikområden som påverkar regional utveckling vill vi även peka på vikten av att storstadsregionernas problem och förutsättningar uppmärksammas. Regionalpolitiken måste bidra med lösningar på de svåra välfärdsutmaningar som väntar många mindre regioner men också på de snabbväxande storstädernas problem. För att storstadsregionernas fulla tillväxtpotential ska frigöras och bli till nytta för hela landet krävs ett samlat nationellt grepp. Vi vill, i likhet med vad som sägs i den ovannämnda motionen, att den nationella nivån, tillsammans med storstadsregionernas företrädare, utformar en strategi för att utveckla storstädernas möjligheter. Frågor om jobben, integration samt bostads-, infrastruktur- och utbildningsfrågor måste få särskilt utrymme i en sådan strategi liksom även kampen mot brottslighet.

I likhet med vad som sägs i motion 2009/10:N208 (v) anser vi att demokratin och medborgarnas delaktighet i samhällsutvecklingen måste stärkas. Riksdagen bör begära att regeringen lägger fram förslag på hur målformuleringar om sysselsättning och servicegrad kan vidareutvecklas så att de även innefattar en ambition om att minska de regionala obalanserna. Vi instämmer också i det som anförs i motionen om vikten av att det tas fram planer som syftar till att få till de mest attraktiva kollektiva transportlösningarna för det alltmer frekventa arbetspendlandet. Det behövs även en nationell plan för att möta de utmaningar vi står inför när det gäller att smälta samman arbetsmarknadsregionerna.

Avslutningsvis vill vi även lyfta fram det som sägs i motion 2009/10:N388 (mp) om den sociala ekonomins betydelse för utvecklingen på landsbygden. Den sociala ekonomin får människor att samarbeta utan vinstsyfte i t.ex. kooperativ och föreningar för nyttiga eller roliga ändamål. Oftast sker detta i grannskapsmiljö genom ideellt frivillig och demokratisk samverkan i stället för i form av renodlat företagande eller renodlad offentlig skattefinansierad verksamhet. Särskilt byautvecklingsrörelsen har varit avgörande för service och nytänkande på många orter. Gemenskapsföretag och bolagsbolag, sparkassor, vårdkooperativ, bygdebolag, föräldrakooperativ och inte minst kyrkor och idrottsföreningar är betydelsefulla för utvecklingen på landsbygden.

Med det anförda tillstyrks motionerna 2009/10:N471 (s), 2009/10:N475 (s), 2009/10:N208 (v) och 2009/10:N388 (mp) i berörda delar. Övriga motioner som refereras i avsnittet avstyrks.

2. EU:s strukturfondsprogram, punkt 2 (s)

av Tomas Eneroth (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Krister Örnfrjäder (s), Karin Åström (s), Börje Vestlund (s) och Eva-Lena Jansson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:N471 yrkande 2 och 2009/10:N475 yrkande 9.

Ställningstagande

Insatser som syftar till att stärka den regionala tillväxten förekommer inom ett stort antal utgiftsområden utöver det här aktuella utgiftsområdet 19 Regional tillväxt. För att få ut maximal effekt av dessa insatser samt för att främja en ändamålsenlig användning av insatta resurser krävs en genomtänkt och välfungerande samordning mellan sektorer, regioner och olika offentliga och privata aktörer. Den långsiktiga utväxlingen av EU-programmen kopplade till regional utveckling måste bli bättre.

Ett sätt att stärka samordningen vore att, i linje med vad som anförs i motionerna 2009/10:N471 och 2009/10:N475 (båda s), se över hur ESF-rådets, Tillväxtverkets och Jordbruksverkets arbete med regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning kan effektiviseras. På så sätt kan befintliga medel kraftsamlas och de administrativa kostnaderna minskas.

Vi anser också att det är ett problem att EU-programmen i första hand skapar kortsiktiga positiva sysselsättningseffekter samtidigt som det saknas belegg för att de påverkar den långsiktiga tillväxten i regioner och företag på ett positivt sätt. Med instämmande i vad som anförs i de båda nyssnämnda motionerna anser vi att de projekt som bedrivs inom ramen för programmen i större utsträckning måste syfta till att varaktigt påverka de grundläggande förutsättningarna för tillväxt. Insatserna bör i större utsträckning ha karaktären av investeringar. Riksdagen bör genom ett tillkännagivande till regeringen understryka att resurserna för regional utveckling inom ramen för EU-programmen måste samordnas, användas effektivare och i större utsträckning ha karaktären av investeringar.

Med det anförda tillstyrks de båda motionerna i berörda delar.

3. Organisering och lokalisering av myndigheter, punkt 3 (v)

av Kent Persson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:N208 yrkande 6 och avslår motionerna 2009/10:N206, 2009/10:N221 yrkandena 1 och 4, 2009/10:N293, 2009/10:N296 yrkandena 1 och 2, 2009/10:N341 yrkandena 1 och 2, 2009/10:N401, 2009/10:N402 och 2009/10:N426.

Ställningstagande

Landsbygdsregionerna har stora utvecklingsmöjligheter men det behövs insatser för att dessa ska kunna tas till vara på ett effektivt sätt. Viktiga aktörer i det sammanhanget är de statliga myndigheterna och de statliga företagen. Dessa svarar inte bara för en del av den på landsbygden så nödvändiga offentliga servicen utan är också betydelsefulla som arbetsgivare.

I likhet med vad som anförs i Vänsterpartiets kommittémotion 2009/10:N208 anser jag att omlokalisering av statlig verksamhet kan vara ett verktyg både för att främja en myndighets utveckling och för den regionala utvecklingen i Sverige. Myndigheter och statliga företag bör kunna etableras på många fler orter än för närvarande. Varje beslut om omlokalisering av befintlig verksamhet eller lokalisering av nya myndigheter måste därför föregås av noggranna överväganden. De möjligheter som står till buds för att åstadkomma en bättre regional balans måste, enligt min uppfattning, så långt som möjligt tas till vara. En plan för omlokalisering är ett viktigt steg för att bryta Stockholmscentreringen på området.

Med det anförda tillstyrks motion 2009/10:N208 (v) i berörd del. Övriga i avsnittet aktuella motioner avstyrks.

4. Kommersiell och offentlig service på landsbygden, punkt 4 (s, v, mp)

av Tomas Eneroth (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Krister Örnfjäder (s), Karin Åström (s), Kent Persson (v), Börje Vestlund (s), Per Bolund (mp) och Eva-Lena Jansson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:N208 yrkande 13, 2009/10:N388 yrkande 22 och 2009/10:N471 yrkande 1, bifaller delvis motion 2009/10:N208 yrkande 12 och avslår motionerna 2009/10:N233, 2009/10:N308 yrkandena 1, 2 och 5, 2009/10:N351, 2009/10:N354 och 2009/10:N355.

Ställningstagande

Vi anser att förutsättningarna för en god offentlig och kommersiell service till småföretagare och boende i hela landet måste stärkas. I många delar av landet ökar avstånden till närmaste butik, serviceställe eller bensinmack och med dem försvinner också annan service som exempelvis apoteks- och systembolagsutlämning samt ombud för spelverksamhet. När mindre butiker på landsbygden läggs ned och det även är svårt att få tag på drivmedel försämras konkurrenskraften. Möjligheterna att erbjuda offentlig service i anslutning till försäljningsställena utarmas också, vilket drabbar näringslivet och försämrar människors livskvalitet. Regeringens utförsäljningar av statliga bolag är ett hot mot det offentliga serviceutbudet på landsbygden. Människor måste kunna känna sig trygga i förvisningen om att ha tillgång till nödvändiga dagligvaror. Detta gäller inte minst äldre personer – ofta kvinnor – som inte har tillgång till körkort eller bil.

Med instämmande i vad som anförs i motion 2009/10:N471 (s) vill vi se över möjligheterna att stärka och hitta samarbetsformer mellan den kommersiella och offentliga servicen som ger ökad tillgänglighet. I likhet med vad som sägs i motion 2008/09:N208 (v) anser vi att problemet med drivmedelstillgång på landsbygden bör uppmärksammas i det sammanhanget.

Vi anser också att riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i motion 2009/10:N388 (mp) om ökad samordning mellan olika offentliga aktörer. Brister finns när det gäller både kvalitet, tillgänglighet och lokalisering i den statliga servicen hos bl.a. Posten, Apoteket, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, SJ:s gods- och persontransporter, Polisen och Svenska Spel. Därför är det viktigt att den lokala samordningen av statlig service till gagn för utvecklingen i lands- och glesbygd verkligen blir av.

Beträffande det som anförs i motion 2009/10:N208 (v) om småbutiker- nas problem bl.a. med att erhålla storinköpsrabatter, är vår uppfattning att det kan finnas skäl för regeringen att uppmärksamma dessa frågor i en utredning. Huruvida det efter en sådan utredning kan bli aktuellt för regeringen att agera för att stimulera ökad samorganisation bland dessa småbutiker bör bli en senare fråga.

Med det anförda tillstyrker vi motionerna 2009/10:N471 (s) och 2009/10: N388 (mp) i berörda delar liksom även yrkande 13 i motion 2009/10: N208 (v). Yrkande 12 i den sistnämnda motionen tillstyrks delvis. Övriga motioner i avsnittet avstyrks.

5. Återföring av medel från vatten- och vindkraft samt vissa andra naturresurser, punkt 5 (v)

av Kent Persson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:N208 yrkande 14 och avslår motionerna 2009/10:N217, 2009/10:N222, 2009/10:N237 och 2009/10:N458.

Ställningstagande

Cirka 90 % av vattenkraftselen produceras i de sju skogslänen. Utbyggnaden av vattenkraften innebar att det skapades många arbetstillfällen under en kort period, och många inlandskommuner spirade under något årtionde av vitalitet. Samtidigt hämmade vattenkraftsutbyggnaden på ett olyckligt sätt möjligheterna för traditionella näringar att utvecklas. Följden blev att inlandet numera har stora svårigheter att attrahera nya företag och därmed nya jobb.

Jag anser, i likhet med vad som anförs i motion 2009/10:N208 (v), att det måste till en överföring av medel från vattenkraften direkt till de berörda regionerna. En utvecklingsfond med inriktning på nyföretagande, samverkan och kompetenshöjning m.m. bör därför skapas. Jag är också av den uppfattningen att en del av det värde som vindkraften genererar ska stanna kvar i berörda bygder i form av ett årligt lokalt utvecklingskapital. Detsamma bör gälla de vinster som kommer från mineralutvinningen.

Sammantaget anser jag att riksdagen ska begära att regeringen återkommer med förslag på hur en del av de värden som vattnet, vinden och gruvorna skapar kan återföras till berörda bygder. Motion 2009/10:N208 (v) tillstyrks således i berörd del. Övriga motioner i avsnittet avstyrks.

Särskilda yttranden

1. Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt, punkt 8 (s)

Tomas Eneroth (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Krister Örnfjäder (s), Karin Åström (s), Börje Vestlund (s) och Eva-Lena Jansson (s) anför:

I Socialdemokraternas budgetmotion 2009/10:Fi260 återfinns vårt alternativ till regeringens budgetproposition. Våra förslag har tagits fram för att tackla de utmaningar Sverige står inför: välfärdens bristande kvalitet, de växande klyftorna, underskotten i de offentliga finanserna, klimatkrisen och, i synnerhet, den stigande arbetslösheten. Vi lägger förslag för att ta Sverige ur den ekonomiska krisen, men också för att rusta Sverige långsiktigt starkare. Det tjugoförsta århundradets utmaningar måste mötas med investeringar i framtidens jobb.

Våra förslag står i skarp kontrast till den borgerliga regeringen vars syfte är att göra Sverige till ett europeiskt genomsnittsland med hög arbetslöshet, brister i välfärden, underskott i de offentliga finanserna och ekonomiska klyftor.

I partimotionen 2009/10:N475 presenteras Socialdemokraternas förslag till åtgärder inom det regionalpolitiska området. Ytterligare förslag med regionalpolitisk inriktning finns i kommittémotionen 2009/10:N471 (s). Vi står bakom samtliga dessa förslag.

Riksdagen har vid behandlingen av finansutskottets betänkande 2009/10:FiU1 den 18 november i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom regeringens budgetförslag för 2010. Det innebär att riksdagen har låst såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsområdena samt beslutat om de skatte- och avgiftsförändringar som ska träda i kraft 2010.

Då riksdagsmajoriteten genom detta beslut har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskat, avstår vi från att delta i utskottets beslut om anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt. Det budgetalternativ som Socialdemokraterna lagt fram bör ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. Vi vidhåller emellertid vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt borde ha utökats i förhållande till regeringens förslag på det sätt som framgår av Socialdemokraternas motion 2009/10:N471.

2. Anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt, punkt 8 (v, mp)

Kent Persson (v) och Per Bolund (mp) anför:

Riksdagen har den 18 november i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom regeringens budgetförslag för 2010. Det innebär att riksdagen för detta år har låst såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsområdena samt fattat beslut om de skatte- och avgiftsförändringar som ska träda i kraft nästa år.

Riksdagsmajoriteten har i första steget av budgetprocessen, då budgetramarna fastlades, gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskat. Våra respektive budgetalternativ bör ses som sammanhållna paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. Av denna anledning tar vi inte del i beslutet om anslag m.m. inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt. På utgiftsområde 19 har vi dock ingen annan uppfattning än regeringen när det gäller anslagens storlek.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2009/10:1 Budgetpropositionen för 2010 utgiftsområde 19:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder besluta om bidrag som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 2 600 000 000 kronor under 2011–2018 (avsnitt 2.8.1).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013 besluta om bidrag som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 4 345 000 000 kronor under 2011–2015 (avsnitt 2.8.3).
3. Riksdagen anvisar för budgetåret 2010 anslagen under utgiftsområde 19 Regional tillväxt enligt uppställning under avsnitt 1 i propositionen.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009

2009/10:MJ432 av Sven Yngve Persson m.fl. (m):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skånsk landsbygd som bostadsort.

2009/10:N206 av Lena Asplund (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över var statliga myndigheter och bolag lokaliseras.

2009/10:N208 av Kent Persson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om villkoren för att utveckla landsbygden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den regionala utvecklingspolitikens mål.
3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag på hur målformuleringar om sysselsättning och servicegrad kan vidareutvecklas så att de även innefattar en ambition om att minska de regionala obalanserna.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nationella och lokala planer för arbetsmarknadsregionerna.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om omlokaliseringar av statliga myndigheter och företag.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett initiativ för samorganisation för landsbygdsbutikerna.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bensinmackarna och landsbygden.
14. Riksdagen begär att regeringen lägger fram ett förslag om hur en del av de värden som vattenkraften, vindkraften och mineralutvinningen genererar ska kunna återbördas till de regioner som är aktuella enligt vad som anförs i motionen.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en ny regionalpolitisk utredning.

2009/10:N217 av Sven Bergström m.fl. (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett system för återföring av medel från vattenkraftsproduktionen till kommuner och regioner där produktionen sker.

2009/10:N221 av Cecilia Wigström i Göteborg (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en regional utvecklingspolitik kräver åtgärder för att skapa en arbetsmarknad för samhällsvetare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Göteborg inte ska uteslutas som lokaliseringsort för statliga myndigheter och verk.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fler huvudkontor för statliga verk och myndigheter bör lokaliseras till Göteborg.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att frågor om lokalisering av statlig verksamhet som är av större vikt eller på annat sätt är av principiellt intresse bör underställas riksdagen.

2009/10:N222 av Lena Asplund och Ulf Berg (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av hur vattenkraftskommunerna i Sverige skulle kunna få del av det värde som vattenkraftsproduktionen genererar avseende koncessionsavgifter och koncessionskraft.

2009/10:N230 av Kristina Zakrisson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regionalpolitik.

2009/10:N233 av Bengt-Anders Johansson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn syftande till att utöka servicen på landsbygden.

2009/10:N234 av Jörgen Johansson och Per Åsling (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett aktivt arbete i gränstrakter för att utveckla olika hembygder, som exempelvis Midt-Skandinaviskt-Regionprojekt i Jämtland.

2009/10:N237 av Kristina Zakrisson och Leif Pettersson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten till ekonomisk kompensation för etablering av vindkraft.

2009/10:N246 av Per Lodenius och Åke Sandström (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utreda förutsättningarna för en sammanhållen skärgårdspolitik.

2009/10:N288 av Maria Stenberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en samordnad och helhetsinriktad landsbygds- och glesbygds-politik.

2009/10:N293 av Eva Bengtson Skogsberg (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en översyn görs av konsekvenserna av strukturförändringar relaterade till geografiska myndighetsplaceringar.

2009/10:N296 av Sven Bergström m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rimligare lokalisering av statliga jobb över hela landet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att omlokalisera statliga arbetstillfällen från huvudstadsregionen till Norrland och andra delar av landet.

2009/10:N297 av Annie Johansson och Stefan Tornberg (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en tillväxtinriktad regionalpolitik för hela Sveriges entreprenörskap, konkurrenskraft och sysselsättning.

2009/10:N308 av Jan R Andersson (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att underlätta serviceföretagandet i glesbygden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om minskad administrativ kostnad för serviceföretag på landsbygden.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kringkostnader för tillsynsverksamhet för mindre servicenärningar.

2009/10:N312 av Désirée Liljevall m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lokalisering av statlig verksamhet till Kalmar län.

2009/10:N319 av Solveig Hellquist (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda vilka åtgärder som behöver vidtas för att säkerställa Norrlands fortsatta utveckling.

2009/10:N329 av Siv Holma (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om test- och övningsverksamhet i Norrbotten.

2009/10:N335 av Lena Hallengren m.fl. (s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell strategi för en hållbar landsbygdspolitik.

2009/10:N341 av Eva Flyborg (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nyetablering och utlokalisering av statliga styrelser, myndigheter eller verk.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda de samhälleliga konsekvenserna av koncentrationen av statliga verk och styrelser till Stockholmsområdet.

2009/10:N351 av Gunnar Sandberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder mot nedläggningen av service på landsbygden.

2009/10:N353 av Gunnar Sandberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utveckling av transportstödet.

2009/10:N354 av Gunnar Sandberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att undersöka förutsättningarna för stöd till affärslokaler.

2009/10:N355 av Britta Rådström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillgång till drivmedel i hela landet.

2009/10:N358 av Monica Green m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hållbar utveckling i Västsverige.

2009/10:N361 av Ola Sundell (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av transportbidragen.

2009/10:N362 av Ola Sundell (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om pilotprojekt för utveckling och tillväxt i glesbygdsområden.

2009/10:N365 av Gunnar Andrén och Karin Pilsäter (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Södertälje som centrum för forskningstillväxt.

2009/10:N369 av Anita Brodén och Nina Larsson (båda fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om människors nya möjligheter att verka och bo i Dalsland och Värmland.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att klassa Dalsland som ett s.k. skogslän.

2009/10:N374 av Helena Bargholtz och Helena Bargholtz (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatser för att främja Gotlands utveckling.

2009/10:N378 av Lennart Sacrédeus (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om landsorts- och landsbygdsbefolkningens betydelse för ekonomisk tillväxt, jobbtillväxt, innovation och kreativitet.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en redogörelse för statsbudgetens konsekvenser i ett geografiskt perspektiv för landsorts- och landsbygdsbefolkningen.

2009/10:N383 av Jan Ericson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett forskningscenter för utveckling av framtidens elfordon bör skapas i Västsverige.

2009/10:N388 av Tina Ehn m.fl. (mp):

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stödja den lokala ekonomins intresser via byalag, intresseföreningar och kooperativ, vilka arbetar med by- och landsbygdsutveckling, genom ett vidgat entreprenörskapsbegrepp och genom det småskaliga lantbruket.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utveckling av servicen från apotek, brandförsvaret, polisservice, åklagare och domstolar över hela landet.

2009/10:N399 av Catharina Bråkenhielm (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om strategidokument för åretruntlevande skärgårdskommuner.

2009/10:N401 av Fredrik Olovsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regional hänsyn vid omorganisation av statlig verksamhet.

2009/10:N402 av Jan Björkman m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att statlig verksamhet bör lokaliseras över hela landet.

2009/10:N403 av Christer Engelhardt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över insatser för Gotlands utveckling.

2009/10:N408 av Maria Stenberg och Lars U Granberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förutsättningar för utveckling av biltestverksamheten.

2009/10:N411 av Karin Åström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att skapa fler arbetstillfällen i Norrbotten.

2009/10:N417 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jobb och arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

2009/10:N424 av Dan Kihlström (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökad forskning i syfte att utveckla Vänern som nationell tillgång för sjöfart, turism och fiske.

2009/10:N426 av Maria Stenberg och Kristina Zakrisson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sysselsättning i många småkommuner.

2009/10:N427 av Helén Pettersson i Umeå m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att investera i jobb i Västerbotten.

2009/10:N428 av Fredrik Lundh m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Testplats Botnia.

2009/10:N431 av Louise Malmström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att från nationellt håll driva på och underlätta bekämpandet av arbetslösheten nationellt och regionalt.

2009/10:N433 av Fredrik Olovsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatser för jobb, tillväxt och utveckling i Sörmland.

2009/10:N438 av Veronica Palm och Mikael Damberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av nystart för Stockholm för att stärka Stockholms-regionens framtida tillväxt och utveckling.

2009/10:N453 av Peter Jonsson m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förutsättningarna för ett livskraftigt näringsliv i Västsverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Västsverige som tillväxtregion.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fordonsindustrin i Västsverige som en motor för tillväxten i Sverige.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om småföretagen i Västsverige.

2009/10:N455 av Eva Sonidsson och Jasenko Omanovic (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stödområdesindelning.

2009/10:N458 av Sven Bergström (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur bygder som berörs av vindkraftsutbyggnad kan tillförsäkras återföring av elintäkterna i form av stabil, förutsägbar och långsiktig ersättning.

2009/10:N459 av Rosita Runegrund (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en samlad politik för utveckling av de svenska skärgårdsområdena.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kommunikationer och social service i skärgården.

2009/10:N468 av Andreas Norlén m.fl. (m, c, fp, kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förutsättningar för en god utveckling i Östergötland.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om betydelsen av ett gott företagsklimat för Östergötlands utveckling.

2009/10:N471 av Tomas Eneroth m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka samordningen mellan den kommersiella och offentliga servicen samt tillgången på drivmedel.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att resurserna för regional utveckling som finns avsatta inom ramen för EU-programmen måste samordnas, användas effektivare och i större utsträckning ha karaktären av investeringar.
3. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 19 Regional tillväxt enligt uppställning:

(tabellen med förändringar är utelämnad här)

2009/10:N475 av Mona Sahlin m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en nationell regionalpolitik byggd på en väl fungerande samordning mellan politikområdena.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en nationell strategi för att tillvarata storstadsregionernas möjligheter.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att använda EU-programmen kopplade till regional utveckling på ett mer effektivt sätt.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om god tillgänglighet till myndighetsutövande statliga funktioner.

2009/10:N485 av Jörgen Hellman m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en landsbygdsstrategi för Värmland och norra Älvsborg.

BILAGA 2

Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för 2010 under utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Belopp i 1 000-tal kronor

Anslag (ramanslag)		Regeringens förslag	Avvikelser i förhållande till regeringens förslag		
			s	v	mp
1:1	Regionala tillväxtåtgärder	1 495 837	+50 000		
1:2	Transportbidrag	498 864			
1:3	Europeiska regionala utvecklingsfonden perio- den 2007–2013	1 425 000			
Summa		3 419 701	+50 000	± 0	± 0

BILAGA 3

Utskottets förslag till anslag för 2010 under utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Företrädarna för s, v och mp har avstått från att delta i beslutet om anslag (se de särskilda yttrandena 1 och 2).

Belopp i 1 000-tal kronor

Anslag (ramanslag)		Utskottets förslag
1:1	Regionala tillväxtåtgärder	1 495 837
1:2	Transportbidrag	498 864
1:3	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013	1 425 000
Summa		3 419 701

BILAGA 4

Motionsyrkanden om utvecklingen i län och regioner

LÄN/REGION	MOTION	ÖNSKADE ÅTGÄRDER	VISSA KOMPLETTERANDE UPPGIFTER
Stockholms län	2009/10:N438 (s)	I motionen listas ett antal nystartsmål för Stockholmsregionen	Det pågår för närvarande arbete med att utarbeta ett regionalt utvecklingsprogram (RUP) för Stockholms län. RUP ska ingå i en ny regional utvecklingsplan för länet (RUFs).
	2009/10:N365 (fp)	Motionärerna pekar på Södertäljes olika tjänster och lyfter bl.a. fram den forskning som bedrivs av Scania och Astra Zeneca. Produktions- och forskningsföretagens behov av kvalificerade medarbetare, samt service i form av bostäder, skolor, sjukvård och annan infrastruktur måste kunna tillgodoses i området.	En motion (2008/09: N235) av samma motionärer och med samma inriktning avslogs av näringsutskottet våren 2009 (bet. 2008/09: NU16). I betänkandet finns en utförlig beskrivning av relevanta satsningar på fordons- och medicinteknikområdet.
Södermanlands län	2009/10:N433 (s)	I motionen nämns bl.a. olika åtgärder som behövs i Södermanlands län inom områdena utbildning, FoU, infrastruktur, besöksnäringen m.m. Motionärerna vill också att Skavsta flygplats ska ses som en strategiskt viktig flygplats och ges hög prioritet.	En nära nog likalydande motion (2008/09:N399) från samma motionärer avslogs av näringsutskottet i samband med budgetberedningen hösten 2008 (bet. 2008/09:NU2).

LÄN/REGION	MOTION	ÖNSKADE ÅTGÄRDER	VISSA KOMPLETTERANDE UPPGIFTER
Östergötlands län	2009/10:N468 (m, c, fp, kd) (yrk. 1 och 2)	Regeringens politik för att möta krisen är bra för Sverige och bra för Östergötland. Det är dock viktigt att fortsätta förbättra företagsklimatet, så att ännu fler nya jobb kan skapas.	
Kronobergs län	2009/10:N417 (s)	Motionärerna uppmanar regeringen att hör-samma förslagen från regeringens samordnare för Kronobergs län.	I oktober 2009 redovisade regeringen de regionala samordnarnas hittillsvarande arbete. Av beskrivningen framgår att regeringen redan vidtagit flera åtgärder, vilket har medfört att mer än hälften av förslagen, enligt regeringen, kan anses vara helt genomförda. Därutöver finns det förslag som inte längre är aktuella eller som regeringen av olika skäl väljer att inte gå vidare med.
Kalmar län	2009/10:N312 (s)	Kalmar län har minst andel statligt sysselsätta, och den omfattande omstruktureringen av flera statliga myndigheter har lett till en fortsatt dramatisk minskning av statlig närvaro i länet. Motionärerna vill att riksdagen ska uttala att ett tidigare regeringsbeslut om att i första hand pröva lokalisering av statlig verksamhet till Kalmar län ska gälla.	En nära nog likalydande motion (2008/09:N380) avslogs av näringsutskottet i samband med budgetberedningen hösten 2008 (bet. 2008/09:NU2). I oktober 2009 besvarade statsrådet Mats Odell en fråga (fr. 2009/10:88) från Lena Hallengren (s) om lokalisering av statlig verksamhet till Kalmar län. Svaret har delvis refererats tidigare i betänkandet.

LÄN/REGION	MOTION	ÖNSKADE ÅTGÄRDER	VISSA KOMPLETTERANDE UPPGIFTER
Gotlands län	2009/10:N403 (s)	Gotland har goda utvecklingsmöjligheter men det krävs särskilda insatser för att dessa ska kunna förverkligas.	Gotlands kommun har som kommunalt samverkansorgan ansvaret för den regionala utvecklingen på Gotland. I enlighet med uppdraget finns ett regionalt utvecklingsprogram, Vision Gotland 2025 med tillhörande delprogram, där målen för Gotland beskrivs.
	2009/10:N374 (fp)	En strategisk profilering av Gotland behövs i en ökande europeisk konkurrens om turism och arbetstillfällen. Motionären listar ett antal åtgärder inom olika områden som skulle gagna Gotlands utveckling.	Se ovan.
Skåne län	2009/10:MJ432 (m) (yrk. 3)	Motionärerna pekar på vikten av en socialt hållbar utveckling på den skånska landsbygden för att göra det möjligt för folk att bo kvar eller flytta dit. Skånsk livsmedelsnäring nämns som en viktig tillväxtmotor.	
Västssverige	2009/10:N358 (s)	Det bör skapas ett nationellt centrum för att utveckla alternativa förnybara bränslen och annan miljövänlig teknik i regionen.	
	2009/10:N453 (s) (yrk. 1, 2, 3 och 5).	I motionen begärs ett antal tillkännagivanden med inriktning på näringslivsutveckling i Västssverige.	

LÄN/REGION	MOTION	ÖNSKADE ÅTGÄRDER	VISSA KOMPLETTERANDE UPPGIFTER
	2009/10:N485 (s)	Motionärerna anser att det behövs en strategi för en hållbar landsbygdspolitik i norra Älvsborg och Värmland.	Motsvarande yrkanden av samma motionär avstyrktes av utskottet i förra årets budgetbetänkande (bet. 2008/09:NU2).
	2009/10:N383 (m)	Regeringen bör ta initiativ till att bygga upp ett forsknings- och utvecklingscenter i Västsverige för utveckling av framtidens elfordon.	Av regeringens proposition 2008/09:93 om mål för framtidens resor och transporter framgår att svensk industri kan vara världsledande i omställningen, bl.a. genom utveckling av hybridfordon, elbilar och biodrivmedel. År 2030 bör Sverige ha en fordonsflotta som är oberoende av fossila bränslen. I budgetpropositionen för 2010, utgiftsområde 21 Energi, framhålls att fordonsindustrin trots krisen har fortsatt att prioritera satsningarna på el- och hybridfordon. Inom ramen för Hybridfordonscentrum och Testsite Sweden (TSS) byggs en utvärderingsplattform för elbilar och laddhybrider. Hybridfordonscentrum är kopplat till Chalmers tekniska högskola i Göteborg och TSS koordineras av Lindholmens Science Park som också ligger i Göteborg.

LÄN/REGION	MOTION	ÖNSKADE ÅTGÄRDER	VISSA KOMPLETTERANDE UPPGIFTER
	2009/10:N221 (fp) (yrk. 2 och 3)	Göteborg har få statliga arbetsplatser i förhållande till sin storlek. Statliga myndigheter bör omlokaliseras från Stockholm till Göteborg och nya verk bör, enligt motionären, också lokaliseras till Göteborg.	Motsvarande yrkanden av samma motionär avstyrktes av utskottet i förra årets budgetbetänkande (bet. 2008/09:NU2).
	2009/10:N369 (fp) (yrk. 1 och 3)	För att ge Dalsland och Värmland verktyg för hållbar tillväxt och utveckling, krävs politiska beslut om företagande samt satsningar på infrastruktur och samhällsservice. Motionärerna anser också att Dalsland skulle kunna utvecklas bättre genom att Dalsland och Norra Älvsborg klassas som skogslän.	I samband med behandlingen av budgetpropositionen hösten 2008 tog näringsutskottet ställning till ett motionsyrkande (2008/09:N279 (fp) yrk. 3) av samma motionärer om att Dalsland skulle kunna få bättre utveckling genom att klassas som s.k. skogslän. Utskottet konstaterade att begreppet skogslän saknar juridisk betydelse inom den regionala tillväxtpolitiken och avstyrkte yrkandet (bet. 2008/09:NU2). Motsvarande ställningstagande finns också i bet. 2007/08:NU2.
	2009/10:N424 (kd)	Det bör initieras ett forskningsprojekt i syfte att säkerställa att Vänern blir en nationell tillgång för sjöfart, turism och fiske.	

LÄN/REGION	MOTION	ÖNSKADE ÅTGÄRDER	VISSA KOMPLETTERANDE UPPGIFTER
Jämtlands län	2009/10:N234 (c)	Regeringen bör medverka till att gränshinder i utsatta bygder slopas och att bygder som har en god utvecklingspotential ges möjlighet att utvecklas. Mittskandinaviska regionprojektet i Jämtland lyfts fram som ett exempel.	
Västerbottens län	2009/10:N427 (s)	Motionärerna föreslår flera åtgärder för att stoppa för den negativa utvecklingen i Västerbotten och för att skapa nya arbetstillfällen i länet.	
Norrbottens län	2009/10:N408 (s)	Motionärerna förordar byggandet av en s.k. köldtunnel för att testa fordon, komponenter och maskiner i. En sådan anläggning är en kostsam investering som kräver insatser också från statens sida. Utredningen Civil test- och övningsverksamhet har föreslagit en etablering av ett center i Arvidsjaur för utveckling av civil och militär test- och övningsverksamhet i norra Sverige.	Svar i januari 2009 från försvarsminister Sten Tolgfors på fråga om civilt test- och övningscentrum (CTÖ) i Arvidsjaur (fr. 2008/09:446) av Maria Stenberg (s). CTÖ-utredningen har varit föremål för remissbehandling. Regeringen har i sin årliga skrivelse till riksdagen (skr. 2006/07:75) meddelat att frågan om CTÖ:s framtid är föremål för beredning inom Regeringskansliet. Regeringen kommer att återkomma kring verksamhetens framtid gällande bl.a. organisationsform, precisering avseende finansiering, verksamhetens inriktning och omfattning samt Försvarsmaktens medverkan.

LÄN/REGION	MOTION	ÖNSKADE ÅTGÄRDER	VISSA KOMPLETTERANDE UPPGIFTER
	2009/10:N411 (s)	Det krävs aktiva åtgärder från regeringens sida för att stoppa den negativa utvecklingen i Norrbotten och för att skapa nya arbetstillfällen i landet	
	2009/10:N428 (s) (yrk. 2)	Motionärerna vill att robotfälten i Norrbotten ges ett tydligt uppdrag och resurser för att samordna och marknadsföra Testplats Botnia internationellt.	En i stort sett likalydande motion (2008/09:N404) avstyrktes av utskottet hösten 2008 (bet. 2008/09:NU2).
	2009/10:N319 (fp) (yrk. 1)	Norrland har i hög grad bidragit till Sveriges välfärd genom sina naturresurser. Satsningar på fler småföretag måste enligt motionären genomföras, och den offentliga sektorn skulle kunna utvecklas och stärkas om den kompletterades med fler privata initiativ.	
	2009/10:N329 (v)	Riksdagen har tagit ställning för att det utvecklas ett centrum för test- och övningsverksamhet i subarktisk miljö. Det saknas dock ett tydligt ställningstagande från regeringens sida om att denna test- och övningsverksamhet ska vara en permanent verksamhet i Norrbotten.	Se ovan.